

RAPORT Z EGZAMINU MATURALNEGO

SESJA WIOSENNA 2005

HISTORIA

Kraków 2005

Spis treści

Wstęp	3
1. Opis populacji uczniów i szkół	4
2. Organizacja oceniania prac uczniowskich	5
3. Opis arkuszy egzaminacyjnych	6
3. 1. Opis zestawu zadań w Arkuszu I	6
3. 2. Opis zestawu zadań w Arkuszu II	10
4. Egzamin maturalny z historii – Arkusz I	12
4.1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące wyników egzaminu –Arkusz I	12
4.2. Podstawowe dane statystyczne dotyczące zadań Arkusza I z historii	13
4.3. Charakterystyka zadań z historii i odpowiedzi młodzieży – Arkusz I	14
5. Egzamin maturalny z historii – Arkusz II	30
5.1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące wyników egzaminu – Arkusz II	30
5.2. Podstawowe dane statystyczne dotyczące zadań Arkusza II z historii	32
5.3. Charakterystyka zadań z historii i odpowiedzi młodzieży – Arkusz II	32
6. Podsumowanie	43

Arkusze egzaminacyjne zastosowane w maju 2005 oraz modele oceniania prac egzaminacyjnych znajdują się na stronie www.oke.krakow.pl

W serwisie internetowym OKE w Krakowie dostępne są elektroniczne wersje biuletynów z serii „Egzamin maturalny 2005”.

Opracował: *Henryk Palkij*

Obliczenia statystyczne wykonała: *Anna Rappe*

© Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

ISSN 1643-2428

Wstęp

Egzamin maturalny z historii przeprowadzony 12 maja 2005 był egzaminem powszechnym dla absolwentów liceów ogólnokształcących i profilowanych w całej Polsce. Historię zdawano jako jeden z trzech przedmiotów obowiązkowych lub jako przedmiot dodatkowy. Zdający historię jako przedmiot obowiązkowy mogli wybrać poziom podstawowy lub rozszerzony egzaminu. Historia jako przedmiot dodatkowy zdawana była tylko na poziomie rozszerzonym – zdający rozwiązywali Arkusz I i Arkusz II.

Przedstawiona poniżej prezentacja wyników zawiera różnorodne informacje dotyczące przeprowadzonego egzaminu.

W rozdziale 1 zamieszczone zostały dane dotyczące zdających historię w sesji wiosennej 2005 roku w poszczególnych województwach z uwzględnieniem typów szkół, w których przeprowadzono egzamin.

Rozdział 2 przedstawia organizację oceniania prac uczniowskich pozwalającą prześledzić poszczególne etapy postępowania mające służyć rzetelnemu, obiektywnemu i kryterialnemu ustaleniu wyników. Przyszli egzaminatorzy egzaminu maturalnego z historii mogą poznać pracę zespołów oceniających.

Materiał prezentowany w rozdziałach 1 i 2 może stanowić źródło informacji dla organów prowadzących i nadzorujących szkoły.

W rozdziale Opis arkuszy egzaminacyjnych dokonano charakterystyki arkusza I i arkusza II z historii. Zostały w nim także zamieszczone kartoteki poszczególnych arkuszy zawierające: opis wiadomości i umiejętności sprawdzanych przez zadania egzaminacyjne, określenie standardów egzaminacyjnych, typu zadań oraz liczbę punktów, którą można było uzyskać za rozwiązanie poszczególnych zadań.

Wykresy przedstawiające udział umiejętności w poszczególnych arkuszach według standardów pozwalają dostrzec różnice między nimi.

Rozdziały 4 i 5 są szczególnie przydatne dla nauczycieli przygotowujących uczniów do egzaminu maturalnego. Zawierają one podstawowe dane statystyczne dotyczące wyników egzaminu w odniesieniu do arkusza I i II oraz szczegółową charakterystykę poszczególnych zadań. Dokonano w nich analizy wszystkich zadań z uwzględnieniem badanej czynności, łatwości zadania oraz krótkiego komentarza. Komentarz zawiera opis problemów jakie zadania sprawiały zdającym, co stanowić może wskazówkę do pracy z młodzieżą. Mam nadzieję, że wskazanie błędów popełnianych przez zdających pozwoli znacznie lepiej przygotować młodzież do kolejnych sesji egzaminacyjnych. Szczególnie dużo uwagi poświęcono analizie wypracowań będących integralną częścią Arkusza II. Analiza wyników ujawniła szereg problemów, które zostały opisane w rozdziale 5.

Mając świadomość, że przeprowadzenie egzaminu nie było by możliwe bez dużego zaangażowania egzaminatorów, weryfikatorów, przewodniczących ZE oraz koordynatorów OKO pragnę złożyć wszystkim uczestniczącym w pracach nad ocenianiem arkuszy egzaminacyjnych z historii serdeczne podziękowania.

1. Opis populacji uczniów i szkół

Do egzaminu maturalnego z historii przystąpiło ogółem 14 040 uczniów z 761 szkół trzech województw: lubelskiego, małopolskiego i podkarpackiego. Prawie, co piąty uczeń przystąpił do egzaminu z historii na poziomie rozszerzonym (17%). W podanych poniżej liczbach mieszczą się także zdający sesję dodatkową z 16 czerwca 2005 roku.

Tabela 1. Uczniowie zdający historię jako przedmiot obowiązkowy

Województwo	Liczba uczniów		
	Ogółem	Licea ogólnokształcące	Licea profilowane
lubelskie	4059	3 566	493
małopolskie	4641	4113	528
podkarpackie	3365	2962	403
Razem	12065	10 641	1424

Tabela 2. Uczniowie, którzy zdali egzamin z historii na poziomie podstawowym

Województwo	Liczba uczniów		
	Ogółem	Licea ogólnokształcące	Licea profilowane
lubelskie	3887	3457	430
małopolskie	4524	4057	467
podkarpackie	3210	2882	328
Razem	11621	10 396	1225

Egzamin na poziomie podstawowym zdało 96,3% zdających. W liceach ogólnokształcących zdało egzamin – 97,6%, natomiast w liceach profilowanych – 86,0 piszących egzamin.

Tabela 3. Uczniowie zdający historię jako przedmiot dodatkowy

Województwo	Liczba uczniów		
	Ogółem	Licea ogólnokształcące	Licea profilowane
lubelskie	606	546	60
małopolskie	772	712	60
podkarpackie	597	543	54
Razem	1975	1801	174

W sumie wszystkie typy arkusza I z historii pisało 14 040 abiturientów.

2. Organizacja oceniania prac uczniowskich

12 maja, w dniu egzaminu maturalnego z historii, w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie spotkali się główni egzaminatorzy i koordynatorzy oceniania wszystkich komisji okręgowych. Po rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych i omówieniu schematu oceniania przystąpiono do oceny wybranych prac. Uzupełniono schemat oceniania o odpowiedzi podane przez zdających, a nie uwzględnione w schemacie oceniania, dokonano również uszczegółowienia kryteriów zaliczania odpowiedzi precyzując niektóre wymagania. Te uzgodnienia stanowiły materiał do szkoleń egzaminatorów oceniających prace w poszczególnych komisjach.

W OKE w Krakowie pracę nad ocenianiem arkuszy egzaminacyjnych podjęło 3 koordynatorów, 18 przewodniczących zespołów egzaminatorów, 35 weryfikatorów, 17 pełnomocników Dyrektora OKE i 323 egzaminatorów. Kandydaci na egzaminatorów musieli spełniać kilka warunków: posiadać certyfikat CKE, podczas szkolenia egzaminatorów osiągać dobre wyniki w porównywalnym ocenianiu, uczestniczyć w formach doskonalenia (szkolenia w zespołach i w systemie Moodle).

18 maja w Krakowie przeprowadzono szkolenie przewodniczących zespołów oceniających i weryfikatorów zgodnie z przyjętymi procedurami oceniania prac (rozwiązanie zadań, analiza schematu oceniania, interpretacja kryteriów, ocena przykładowych prac uczniowskich). Przypomniano procedury związane z organizacją pracy zespołów (sposób odbioru i oddawania prac, stosowanie znaków egzaminacyjnych, wypełnianie kart do czytnika i prowadzenie dokumentacji oceniania).

20 maja po przeprowadzeniu szkolenia egzaminatorów do pracy przystąpiło 17 zespołów w Lublinie, Zamościu, Rzeszowie, Tarnobrzegu, Krakowie, Tarnowie i Nowym Sączu. Pracowano przez trzy dni (piątek, sobota i niedziela) w dwa weekendy, a dwa zespoły kończyły pracę w trzecim tygodniu. Wszelkie wątpliwości egzaminatorów rozstrzygali na bieżąco przewodniczący zespołów, w przypadku wątpliwości zwracali się do koordynatorów, a ci z kolei uzgadniali stanowiska z głównym egzaminatorem.

Nad techniczną stroną pracy zespołów (wydawanie i odbieranie prac, drukowanie umów) czuwali pełnomocnicy Dyrektora OKE wykorzystując swoje doświadczenia z oceniania sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego. Głównym zadaniem weryfikatorów było dbanie o poprawność merytoryczną pracy egzaminatorów i pomoc przewodniczącemu w rozstrzyganiu rozbieżności w punktacji odpowiedzi.

Należy podkreślić, że wszyscy egzaminatorzy potraktowali pracę niezwykle poważnie i odpowiedzialnie. Dokładnie czytali każdą odpowiedź i starali się precyzyjnie stosować schemat oceniania. W przypadkach wątpliwości czy daną odpowiedź uznać za poprawną konsultowano w szerszym zespole i z przewodniczącymi starając się dostrzec wszystkie aspekty pracy. W przypadkach, gdy praca oceniona została na 25-30 punktów była ponownie oceniana przez innego egzaminatora lub przewodniczącego zespołu. Ilość arkuszy egzaminacyjnych i tempo pracy spowodowały jednak powstanie drobnych błędów. Polegały one głównie na niedokładnym wypełnieniu kart do czytnika lub błędach rachunkowych. W efekcie przeprowadzono weryfikację prac, aby sprawdzić wyniki przed podaniem ich zainteresowanym.

Główny egzaminator OKE

Koordinator Ośrodka Koordynacji Oceniania – L1	Koordinator Ośrodka Koordynacji i Oceniania – L2 (przewod.)	Koordinator Ośrodka Koordynacji Oceniania – P 1	Koordinator Ośrodka Koordynacji Oceniania – P2 (przewod.)	Koordinator Ośrodka Koordynacji Oceniania – M1	Koordinator Ośrodka Koordynacji Oceniania – M2	Koordinator Ośrodka Koordynacji Oceniania – M3
Zespoły egzaminatorów						
ZE - 1	ZE - 1	ZE - 1	ZE - 1	ZE - 1	ZE - 1	ZE - 1
ZE - 2		ZE - 2		ZE - 2	ZE - 2	ZE - 2
ZE - 3		ZE - 3		ZE - 3	ZE - 3	
ZE - 4				ZE - 4		
ZE - 5				ZE - 5		
lubelskie		podkarpackie		małopolskie		

Rysunek 1. Struktura organizacyjna zespołów oceniających prace maturalne z historii w 2005 r.

3. Opis arkuszy egzaminacyjnych

Arkusze egzaminacyjne zostały opracowane dla dwóch poziomów wymagań:

- Arkusz I (MHI-P1A1P-052) – Poziom podstawowy
- Arkusz II (MHI-R1A1P-052) – Poziom rozszerzony

3.1. Opis zestawu zadań w Arkuszu I

Arkusz I egzaminu maturalnego z historii dla poziomu podstawowego składał się z 34 zadań (14 otwartych i 19 zamkniętych). Wśród otwartych dominowały zadania krótkiej odpowiedzi, zamknięte to głównie zadania wielokrotnego wyboru, na dobieranie, porządkowanie, i prawda-falsz. Arkusz składał się z 32 stron, na których umieszczono materiały źródłowe, plany, mapy, schematy, ilustracje. Czas przeznaczony na rozwiązanie wszystkich zadań wynosił 120 minut. Za pełne rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 100 punktów.

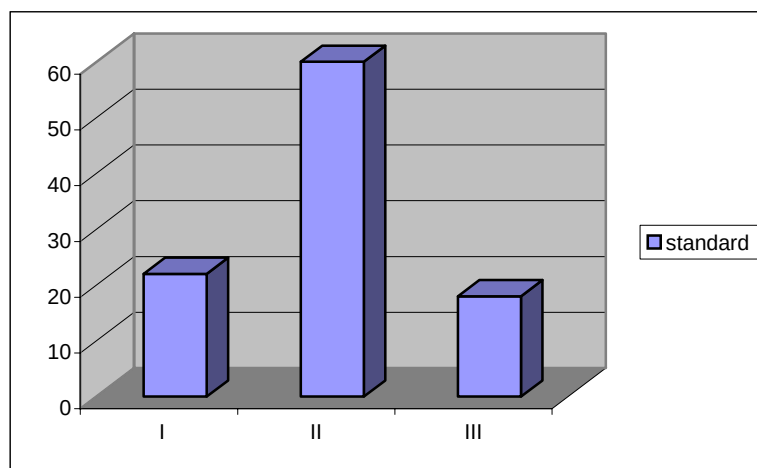
Zadania egzaminacyjne zostały opracowane wg przyjętego planu i sprawdzały wiadomości i umiejętności opisane w załączonej kartotece.

Kartoteka arkusza egzaminacyjnego z historii
Arkusz egzaminacyjny I (test) – poziom podstawowy

Zadanie/ części zadań		Badana czynność Zdający:	Zakres treści ze standardu I	Standard	Liczba punktów	Typ zadania
1.	A.	Rozpoznaje różne datacje w cytowanych tekstach źródłowych i właściwie je nazywa.	I. 8. 1	II. 6	1	O
	B.				1	O
	C.				1	O
	D.				1	O
	E.				1	O
	F.				1	O
2.	A.	Uogólnia informacje, rozpoznając cechy charakterystyczne starożytnych systemów religijnych na podstawie załączonych opisów encyklopedycznych.	I. 7. 5	II. 5	1	O
	B.				1	O
	C.				1	O
	D.				1	O
3.		Identyfikuje na mapie wskazany obszar.	I. 1. 6	II. 1	1	Z
4	A.	Rozpoznaje poprawność użycia podstawowych pojęć historycznych w podanych zdaniach (w odniesieniu do starożytności).	I. 4. 3	I.	1	Z
	B.		I. 5. 2		1	Z
	C.		I. 5. 1		1	Z
5.		Wskazuje polityczne uwarunkowania zjawisk kulturowych.	I. 9. 5	II. 2	4	O
6.	D.	Porządkuje chronologicznie wydarzenia historyczne.	I. 1. 9	II 1	1	Z
	F.				1	Z
7	A.	Rozpoznaje poprawność użycia podstawowych pojęć historycznych w podanych zdaniach (w odniesieniu do średniowiecza).	I. 1. 4	I.	1	Z
	B.		I. 4. 3		1	Z
	C.		I. 2. 4		1	Z
8.	A.	Odróżnia i przedstawia następstwa krucjat dla dwóch kręgów cywilizacji europejskiej.	I. 5. 2	III. 1	1	O
	B.		I. 9. 2		1	O
9.		Rozpoznaje schemat (plan) ośrodka osadniczego wczesnośredniowiecznego, analizując załączony materiał graficzny.	I. 3. 10	II. 6	1	Z
10.	A.	Korzysta z informacji zawartych w drzewie genealogicznym.	I. 6. 11	II. 7	1	Z
	B.				1	Z
11.	C.	Porządkuje chronologicznie wydarzenia historyczne.	I. 5. 9	II. 1	1	Z
	E.				1	Z
12.	A.	Rozpoznaje poprawność użycia podstawowych pojęć historycznych w podanych zdaniach (w odniesieniu do historii nowożytnej).	I. 5. 11	I.	1	Z
	B.		I. 5. 2		1	Z
	C.		I. 7. 12		1	Z
13.		Nazywa instytucję życia politycznego Anglii na podstawie informacji zawartych w tekście.	I. 2. 4	I	1	O

14.		Analizuje treść mapy i na tej podstawie identyfikuje wydarzenie historyczne.	I. 5. 6	II. 7	1	Z
15.	A.	Rozpoznaje kostiumy typowe dla określonych epok, analizując materiał ikonograficzny.	I. 9. 3	II. 6	1	Z
	B.				1	Z
	C.				1	Z
	D.				1	Z
16.		Wyszukuje informacje z drzewa genealogicznego.	I. 6. 6	II. 7	3	Z
17.		Analizuje treść mapy i wskazuje państwa, których kosztem dokonały się zmiany terytorialne.	I. 1. 6	II. 5	2	O
18.		Odczytuje z mapy zmiany terytorialne i podaje wydarzenia, które były ich przyczyną.	I. 1. 6	II 7	3	O
19.	A.	Rozpoznaje cechy charakterystyczne godła różnych państwowości polskich, analizując treści heraldyczne.	I. 1. 9	II. 6	1	Z
	B.				1	Z
	C.				1	Z
	D.				1	Z
20.	A.	Uogólnia informacje, rozpoznając cechy charakterystyczne polskich konstytucji.	I. 1. 8	II. 5	1	O
	B.				1	O
	C.				1	O
	D.				1	O
21.		Tworzy informacje, wyjaśniając cel omawianych działań gospodarczych.	I. 4. 10	III. 3	3	O
22.	A.	Podaje nazwy państw na podstawie informacji zawartych w tekście.	I. 5. 6	I.	1	O
	B.				1	O
23.	A.	Rozpoznaje przedstawienia ikonograficzne polskich walk o niepodległość.	I. 5. 11	I.	1	Z
	B.				1	Z
	C.				1	Z
	D.				1	Z
24.		Porównuje informacje zawarte w dwóch źródłach ikonograficznych, odnoszące się do sytuacji przedrewolucyjnych we Francji (1789) i w Rosji (przed 1905).	I. 5. 7	III. 1	4	O
25.	A.	Wyszukuje informacji z tekstu i mapy.	I. 4. 10	II. 7	3	Z
	B.	Porównuje informacje zawarte w obu źródłach (tekście i mapie) i ocenia zasadność tezy sformułowanej w tekście.	I. 4. 10	III. 3	2	O
	C.	Formułuje wniosek (nazywa zasadnicze cele)	I. 4. 10	III. 2	1	O
26.	A.	Opisuje przebieg procesu historycznego, uwzględniając rodzaj i wielkość zmian (analiza materiału statystycznego).	I. 3. 10	II. 4	1	O
	B.		I. 3. 10	II. 4	1	O
27.	A.	Rozpoznaje poprawność użycia podstawowych pojęć historycznych (faktów) w podanych zdaniach (w odniesieniu do XIX i XX wieku).	I. 4. 3	I.	1	Z
	B.		I. 5. 2		1	Z
	C.		I. 3. 7		1	Z

28.	A.	Wskazuje czas powstania plakatu.	I. 5. 2	II. 1	1	Z
	B.	Rozpoznaje postaci na plakacie.	I. 5. 2	II. 7	1	O
	C.	Wyjaśnia treści źródła ikonograficznego – plakatu i formułuje własną ocenę.	I. 5. 2	III. 3	2	O
29.	A.	Formułuje własną ocenę przedstawionych faktów (zjawisk).	I. 6. 11	III. 3	1	O
	B.				1	O
30.	A.	Formułuje ocenę (wyjaśnia istotę zjawiska), analizując dane statystyczne.	I. 3. 12	III. 1-2	1	O
	B.	Formułuje wniosek (wyjaśnia istotę zjawiska), analizując dane statystyczne.	I. 3. 12	III. 1-2	1	O
31.	A.	Porządkuje chronologicznie wydarzenia historyczne.	I. 5. 9	II 1	1	Z
	C.				1	Z
32.	A.	Rozpoznaje poprawność użycia podstawowych pojęć historycznych (faktów) w podanych zdaniach (w odniesieniu do XIX i XX wieku).	I. 4. 3	I.	1	Z
	B.		I. 4. 3		1	Z
	C.		I. 4. 3		1	Z
33.	A.	Rozpoznaje cechy charakterystyczne okresów XX stulecia, analizując materiał ikonograficzny odnoszący się do dziejów Warszawy.	I. 5. 6	II. 6	1	Z
	B.		I. 5. 2		1	Z
	C.		I. 5. 6		1	Z
34.	A.	Rozpoznaje cechy charakterystyczne wydarzeń (okresów) z dziejów Polski Ludowej, analizując treść załączonych fragmentów źródeł (datuje je).	I. 5. 11	II. 6	1	O
	B.				1	O
	C.				1	O
	D.				1	O
	E.				1	O

Rysunek 2. Udział umiejętności według standardów w Arkuszu I

Zadania zawarte w Arkuszu I z historii obejmowały cały zakres chronologiczny od starożytności do współczesności i uwzględniały wszystkie standardy wymagań egzaminacyjnych. Sprawdzały stopień opanowania wiedzy z różnych obszarów historii, znajomość podstawowej faktografii, terminologii i pojęć oraz umiejętności:

- uporządkowania chronologicznego faktów i wydarzeń,
- identyfikacji elementów dziedzictwa kulturowego,

- charakterystyki przemian państwa i społeczeństwa polskiego,
- selekcji informacji,
- wskazania przyczyn i skutków,
- uogólniania,
- formułowania oceny i uzasadnienia własnego stanowiska,
- samodzielnego konstruowania wniosków.

Najwięcej punktów za rozwiązanie zadań Arkusza I (60% punktów) zdający mogli otrzymać z obszaru standardu II. Korzystanie z informacji. Można powiedzieć więc, że arkusz ten sprawdzał umiejętność korzystania z różnych źródeł informacji i wymagał od zadającego zastosowania posiadanej wiedzy tak, aby w sposób samodzielny i krytyczny mógł formułować odpowiednie wnioski.

3.2. Opis zestawu zadań w Arkuszu II

Arkusz egzaminu maturalnego z historii na poziomie rozszerzonym liczył 20 stron i zawierał materiały źródłowe (teksty źródłowe, historiograficzne, publicystyczne, tabele statystyczne, schematy). Składał się z 11 zadań, w tym 8 otwartych i 3 zamkniętych oraz dwóch tematów wypracowań, z których zdający wybierał jeden. Dominowały zadania otwarte krótkiej odpowiedzi. W tym roku temat arkusza brzmiał: Społeczeństwo polskie w XIII-XX w. – bariery społeczne i awans, mobilność i struktura społeczna. Pod tym kątem zostały dobrane źródła i wypracowania, które odnosiły się do okresu średniowiecza i czasów najnowszych.

Za pełne rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów. Czas przeznaczony na rozwiązanie wszystkich zadań wynosił 150 minut.

Zadania egzaminacyjne zostały opracowane wg przyjętego planu. Sprawdzały one wiadomości i umiejętności opisane w załączonej kartotece.

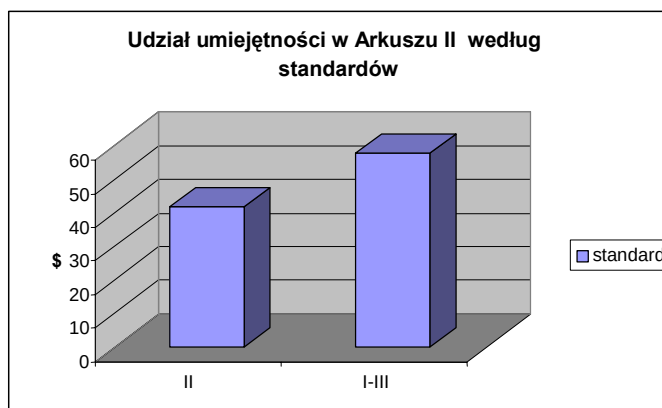
Kartoteka arkusza egzaminacyjnego z historii

Arkusz egzaminacyjny II – analiza źródeł i zdanie rozszerzonej odpowiedzi

Zadanie	Badana czynność Zdający:	Zakres treści ze standardu I	Standard	Liczba punktów	Typ zadania
35.	Odczytuje informacje z tabeli statystycznej, wyjaśniając różnice między strukturą społeczną Mazowsza a strukturą pozostałych dzielnic Polski (Korony).	I.3.12	III 1 (R)	2	KO
36.	Wyjaśnia intencje autorów obu źródeł i interpretuje informacje zgodnie z warsztatem historycznym.	I.6.12	II 1 (R)	2	KO
37.	Wskazuje wyznaczniki przynależności do stanu szlacheckiego.	I.6.12	III 1 (R)	1	KO
38.	Porównuje i wyjaśnia stanowisko autorów.	I.6.12	III 1 (R)	2	KO
39.	Ocenia użyteczność źródła historycznego do konkretnych badań.	I.6.12	II 1 (R)	3	KO
40.	Definiuje pojęcie „społeczeństwo zamknięte”, zestawiając informacje uzyskane z trzech źródeł.	I.3.12	II 2 (R)	4	KO
41.	Ocenia społeczne reformy Sejmu Czteroletniego.	I.6.12	II 2 (R)	2	KO

42.	Wyjaśnia stanowisko autorki tekstu historiograficznego	I.2.11 I.2.12	II 1 (R)	1	KO
43.	Wyjaśnia problem całościowo, odwołując się do dwóch tekstów z epoki i tekstu historiograficznego.	I.2.12	III 2 (R) III 1 (P)	3	KO
44.	Wykorzystuje uzyskane informacje do wyjaśnienia procesu historycznego.	I.3.17	II 1 (R)	1	Z/WW
45.	Wykorzystuje uzyskane informacje do wyjaśnienia procesu historycznego.	I.3.17	II 1 (R)	1	Z/WW
46.	Wykorzystuje uzyskane informacje do wyjaśnienia zjawiska historycznego.	I.5.17	II 1 (R)	1	Z/WW
47.	Wskazuje miasta, których rozwój zaważył na przebiegu przedstawionego procesu historycznego.	I.3.13	II 2 (R)	1	KO
48.	Porównuje dane dotyczące dwóch zaborów i wyjaśnia przyczyny różnic.	I.6.13	III 1 (R)	1	KO
49.	Wyjaśnia uwarunkowania składu społecznego ludności.	I.6.13	II 2 (R)	1	KO
50.	Przedstawia przyczyny procesu historycznego podanego w postaci schematu.	I.6.13	II 2 (R)	4	KO
51.I	Formułuje dłuższą wypowiedź pisemną na zadany temat (historia Polski XIII-XV w.)	I.3.5 I.3.6 I.3.7	I-III	20	RO
51.II	Formułuje dłuższą wypowiedź pisemną na zadany temat (historia Polski XX w.)	I.3 -19, 20, 22, 24	I-III	20	RO

Przedstawiony poniżej wykres wymaga krótkiego komentarza. Skonstruowano go w celu pokazania specyfiki Arkusza II. Arkusz ten sprawdza wiedzę i wszystkie umiejętności zawarte w standardach egzaminacyjnych. Wypracowanie, stanowiące jego integralną część powoduje jednak trudności w dokładnym określeniu proporcji poszczególnych standardów. Zdający podporządkowuje wiedzę tematowi wypracowania, a właściwie tezom, które rozwija i uzasadnia formułując odpowiednie wnioski. Stąd nacisk na standard II i III, czyli zastosowanie wiedzy do samodzielnego rozwiązania tematu, a nie na proste opisanie problemu. Wiedza znajduje się u podstaw obu standardów, ale jest ściśle powiązana z umiejętnościami historycznymi i poziomem formułowania wniosków, dlatego na wykresie procentowy udział wszystkich standardów ukazano inaczej niż w Arkuszu I. W wypracowaniu nastąpiło zintegrowanie wszystkich standardów w jedną całość, więc takie ujęcie wydaje się lepiej oddawać proporcje poszczególnych standardów w Arkuszu II.

Rysunek 3. Udział umiejętności w Arkuszu II według standardów

4. Egzamin maturalny z historii – Arkusz I

4.1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące wyników egzaminu – Arkusz I

Analizie poddano 13 904 prace Arkusza I – standardowego. Pominęto arkusze innych typów ze względu na różnice w treści zadań i w schemacie oceniania oraz arkusze z egzaminu czerwcowego, stąd różnice w liczbie prac podanych powyżej. Należy ponadto pamiętać, że analizujemy tutaj wszystkie arkusze pierwsze: tych, którzy zdawali historię jako przedmiot obowiązkowy i tych, którzy zdawali historię, jako przedmiot dodatkowy. Oznacza to, że nie analizujemy Arkusza I osobno jako części egzaminu z przedmiotu do wyboru. Znaczyć to może, że wyniki z Arkusza I w przypadku tego egzaminu powinny być wyższe.

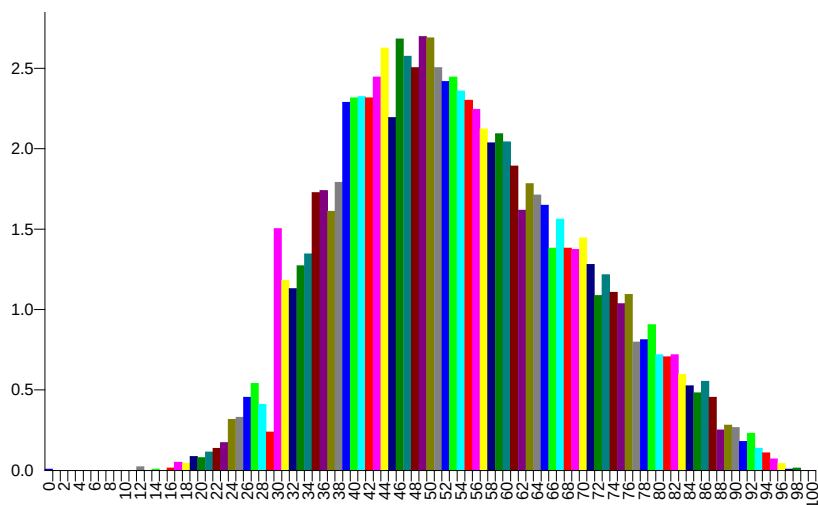
Statystyczny uczeń piszący Arkusz I uzyskał 54 punkty na 100 możliwych (53,71%). Rozstęp wyników punktowych wyniósł 98 punktów, czyli obejmował prawie cały przedział skali od 0 punktów do 100. Środkowy uczeń rozkładu uporządkowanego malejąco uzyskał 52 punkty (mediana). Najczęstszym wynikiem jest 49 punktów. Wszystkie prace na pograniczu progu punktowego (już od 25 punktów) były oceniane, co najmniej przez dwóch egzaminatorów, po to by mieć pewność, że wszystkie odpowiedzi w pracy, które dawały podstawy do przyznania punktu zostały zarejestrowane. Rozkład wyników normalny.

Poniżej przedstawiono podstawowe statystyki dla Arkusza I z historii.

Tabela 4. Podstawowe dane statystyczne Arkusza I z historii

Liczba ocenianych prac	13904
Łatwość (p)	0,54
Średnia punktów	53,71
Błąd standardowy średniej	4,98
Odchylenie standardowe	15,28
Mediana	52
Dominanta	49
Rozstęp	98
Najwyższy wynik	98
Najniższy wynik	0

Łatwość arkusza zastosowanego na próbie wyniosła 0,54, czyli przygotowany egzamin okazał się umiarkowanie trudny. Rzetelność całego arkusza była wysoka i wyniosła 0,89.

Rysunek 4. Rozkład wyników Arkusza I z historii

Rozkład wyników Arkusza I pokazuje, że dobrze różnicował on populację. Większość zdających osiągnęła wyniki ze środka wykresu. Na uwagę zwraca mała ilość osób przed progiem 30 punktów. Przypominamy, że egzamin na poziomie podstawowym pozytywnie zaliczyło 96,3% abiturientów. Wynik do 65 punktów uzyskało aż 77% populacji. Opisywany arkusz stawiał dość wysokie wymagania, gdyż tylko 501 osób uzyskało wynik powyżej 83 punktów, co stanowi 3,6% populacji.

4.2. Podstawowe dane statystyczne dotyczące zadań Arkusza I z historii

Poniżej przedstawiono łatwości trzydziestu czterech zadań z Arkusza I oraz kilku podzadań, dla których zostały osobno wyliczone ze względu na to, że sprawdzały one różne umiejętności.

Widzimy, że zadania umieszczone w tym arkuszu były stosunkowo trudne. Za zadania trudne można było uzyskać 40 punktów, a za zadania umiarkowanie trudne 36 punktów, czyli razem 76 punktów. Jednocześnie, jeśli przyjrzymy się zadaniom od bardzo łatwych do umiarkowanie trudnych to zauważymy, że za poprawne rozwiązanie tych zadań zdający mógł uzyskać 60 punktów.

W istocie więc, arkusz umożliwiał bezpieczne osiągnięcie progu zaliczeniowego, czyli 30 punktów (zadania bardzo łatwe i łatwe dawały łącznie 24 punkty), a jednocześnie dobrze różnicował populację w górnej części skali punktowej. Pomimo że nie było zadań bardzo trudnych to nikt z populacji nie uzyskał kompletu punktów. Pamiętajmy przy tym, że większość punktów można było zdobyć w zakresie standardu II. Oznacza to, że Arkusz I rzetelnie sprawdzał wiedzę i umiejętności historyczne zdających.

Tabela 5. Zróżnicowanie wskaźnika łatwości (p) zadań o numerach od 1 do 34

łatwość	0-0.19	0.20-0.49	0.50-0.69	0.70-0.89	0.90-1.00
zadania	-	3, 5, 8, 10, 11, 13, 18, 19, 20, 21, 22, 25c, 28c, 29, 30, 34	1, 6, 12, 14, 16, 17, 23, 24, 25b, 27, 28a, 31, 32	2, 4, 9, 15, 25a, 28b,33	26
	Interpretacja zadania				
	bardzo trudne	trudne	umiarkowanie trudne	łatwe	bardzo łatwe
	Liczba zadań				
		14 (+2 podzadania)	11 (+2 podzadania)	5 (+2 podzadania)	2
	Liczba punktów (procent)				
		40	36	22	2

Łatwość zadania (p) wynosi 0, gdy żaden uczeń danej populacji nie uzyskał punktu (nie rozwiązał zadania, nie podał poprawnej odpowiedzi, nie spełnił kryterium); $p = 0,25$, gdy w populacji zebrano jedną czwartą punktów możliwych do uzyskania; $p = 0,5$ gdy zebrano połowę. Łatwość równa 1 oznacza, że wszyscy w danej populacji rozwiązyali zadanie.

4.3. Charakterystyka zadań egzaminu z historii i odpowiedzi młodzieży – Arkusz I

Poniżej przedstawiamy krótko treść każdego zadania, badaną czynność, model odpowiedzi, łatwość i krótki komentarz, w którym wykorzystano spostrzeżenia egzaminatorów zewnętrznych oceniających prace.

Zadanie 1. (6 pkt.)

Przeczytaj źródła (oznaczone numerami od 1 do 5), zwracając uwagę na podane w nich daty (datacje), następnie uzupełnij zdania zamieszczone poniżej (oznaczone literami: A, B, C, D, E, F). Uzupełnij zdania, wpisując w miejsca wy kropkowane odpowiednie oznaczenia liczbowe odnoszące się do cytowanych źródeł.

- A. Datację według lat panowania władcy, podaje źródło
- B. Datację wyłącznie według ery chrześcijańskiej podaje źródło
- C. Datację według kalendarza juliańskiego podaje źródło
- D. Według ery bizantyńskiej datowane jest źródło
- E. Równoczesną datację według ery chrześcijańskiej i ery niechrześcijańskiej podaje tylko źródło
- F. Niechrześcijańska datacja, jako jedyna przyjęta w tekście, pojawia się w kilku cytowanych źródłach, podaje ją między innymi źródło

Badana czynność	Zadaniem piszącego było rozpoznanie i nazwanie różnych systemów mierzenia czasu zawartych w załączonych źródłach.
Model odpowiedzi	A – 1; B – 3; C – 3; D – 5; E – 4; F – może wskazać jedno z trzech źródeł: 1, 2, 5 Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,64
Komentarz	Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Większość piszących uzyskała za to zadanie przynajmniej 3-4 punkty, a co czwarty wskazał 5-6 poprawnych odpowiedzi. Tylko 3% zdających nie potrafiło wskazać prawidłowej datacji żadnego ze źródeł.

Zadanie 2. (4 pkt.)

W tabeli zamieszczono opisy starożytnych religii świata śródziemnomorskiego. W kolejnych rubrykach tabeli (A, B, C, D) podaj nazwy państw (lub narodu), do których odnoszą się poniższe opisy.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność uogólnienia informacji i znajomość cech starożytnych systemów religijnych.
Model odpowiedzi	A – Egipt (Egipcjanie) B – Żydzi (Izrael, Judea) C – Rzym (Rzymianie) D – Grecja, [Hellada, może wskazać jedną z polis greckich] (Grecy, Hellenowie) Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,80
Komentarz	Okazało się, że zdający nie mieli problemu z rozwiązaniem tego zadania. Jednak tylko co drugi zdający potrafił podać wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 3. (1 pkt)

Podkreśl właściwy tytuł odnoszący się do poniższej mapy.

- A. Imperium rzymskie w ostatnim roku panowania cesarza Trajana (117 r. n.e.)
- B. Państwo Aleksandra Wielkiego w ostatnim roku jego panowania (323 r. p.n.e.)
- C. Państwo Justyniana I Wielkiego w ostatnim roku jego panowania (565 r. n.e.)
- D. Kalifat arabski w połowie VIII w. n.e.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność umieszczenia wydarzeń w przestrzeni, identyfikacji na mapie wskazanego obszaru.
Model odpowiedzi	C
Łatwość	0,28
Komentarz	Zadanie okazało się trudne. Większość odpowiedzi była błędna, podejmowana na zasadzie przypadku.

Zadanie 4. (3 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane informacje są prawdziwe, czy fałszywe.

W tabeli w kolejnych rubrykach (A, B, C) dopisz obok podanych informacji: *prawda, fałsz*.

- A. *Proces przechodzenia wspólnot ludzkich od koczowniczego trybu życia, w którym byt zapewniało zbieractwo i łowiectwo, do życia osiadłego - rolniczego, nazywamy rewolucją neolityczną.*
- B. *Hunowie to lud pochodzenia germańskiego, który wywędrował z północnej Europy, rozbił w III w. n. e. państwo Wizygotów i narzucił swoje zwierzchnictwo Rzymowi.*
- C. *Starożytni Grecy nazywali barbarzyńcą człowieka niemówiącego po grecku, a w czasach Cesarstwa Rzymskiego określano tym terminem osobę spoza Imperium.*

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność rozumienia podstawowych pojęć historycznych w podanych zdaniach (w odniesieniu do starożytności).
Model odpowiedzi	A – prawda; B – fałsz; C – prawda Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,77
Komentarz	Zadanie okazało się łatwe, jednak tylko co drugi zdający wskazał wszystkie poprawne rozwiązania.

Zadanie 5. (4 pkt)

Zamieszczona poniżej mapa przedstawia zasięg architektury romańskiej w XII w. (oznaczenie 1.) i zasięg architektury gotyckiej w XV w. (oznaczenie 2.), pozwala tym samym określić zmiany zasięgu cywilizacji łacińskiej w tej części Europy.

Podaj cztery wydarzenia polityczne z XIII i XIV stulecia, które wpłynęły na przesunięcie zasięgu cywilizacji łacińskiej (wpływów cywilizacji łacińskiej) w tej części Europy w kierunku północno-wschodnim, wschodnim i południowo-wschodnim.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność łączenia zjawisk, wskazania ich uwarunkowań pojawiających się w różnych obszarach działalności człowieka w przeszłości.
Model odpowiedzi	- powstanie państw: zakonu krzyżackiego w Prusach

	zakonu kawalerów mieczowych w Inflantach - unia polsko-litewska (i chrzest Litwy) - zajęcie przez Polskę (Kazimierza Wielkiego) Rusi Halickiej Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,20
Komentarz	Zadanie okazało się bardzo trudne. Ponad połowa zdających nie potrafiła wskazać żadnego wydarzenia politycznego. Tylko co piąty wskazał dwa wydarzenia. Podstawowym problemem okazało się pojęcie „wydarzenie polityczne” i umiejętność określenia jego skutków w dłuższej perspektywie czasowej.

Zadanie 6. (2 pkt)

Wśród wymienionych sześciu wydarzeń wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze i to, które jest ostatnie.

W tabeli obok wydarzenia pierwszego umieść liczbę 1, obok ostatniego – liczbę 6.

A. Pierwsza koronacja królewska w Gnieźnie	
B. Testament Bolesława Krzywoustego	
C. Spór biskupa krakowskiego Stanisława z Bolesławem Śmiałym	
D. Pierwsza koronacja królewska w Krakowie	
E. Spotkanie Ottona III z Bolesławem Chrobrym w Gnieźnie	
F. Misja chrystianizacyjna biskupa Wojciecha na ziemię Prusów	

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność chronologicznego uporządkowania wydarzeń w epoce piastowskiej.
Model odpowiedzi	D – 6; F – 1 Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,59
Komentarz	Zadanie było umiarkowanie trudne. Większość zdających potrafiła poprawnie wskazać tylko jedno wydarzenie. Na uwagę zasługuje fakt, że tylko 36% piszących potrafiło prawidłowo wskazać obydwa wydarzenia. Jest to niepokojące, gdyż dotychczas wydarzenia z tego okresu były prawidłowo określane.

Zadanie 7. (3 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane informacje są prawdziwe, czy fałszywe.

W tabeli w kolejnych rubrykach (A, B, C) dopisz obok podanych informacji: *prawda, fałsz*.

A. Nazwa <król> pochodzi od imienia <Juliusz Cezar> i weszła do języków zachodniosłowiańskich początkowo jako określenie władców z dynastii Karolingów, a następnie wszystkich chrześcijańskich ukoronowanych monarchów.	
B. Hanza to nazwa organizacji handlowej - związku miast w Europie średniowiecznej.	

C. <i>Prawo książęce w średniowieczu to zbiór rozmaitych uprawnień księcia w stosunku do ludzi i dóbr. Zakres prawa książęcego był stopniowo uszczuplany przez rozwój immunitetu, a także przez rozszerzające się przywileje dla stanów.</i>	
--	--

Badana czynność	Ponownie sprawdzano umiejętność użycia podstawowych pojęć historycznych w podanych zdaniach tym razem w odniesieniu do średniowiecza.
Model odpowiedzi	A – fałsz; B – prawda; C – prawda Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,84
Komentarz	Zadanie okazało się łatwe. Co dziesiąty zdający wskazał tylko jedną prawidłową odpowiedź.

Zadanie 8. (2 pkt)

Wyprawy krzyżowe do Ziemi Świętej w XI-XIII w. nie osiągnęły zamierzonego celu, ale wywołały w Europie Zachodniej i Bizancjum różne następstwa.

Podaj po jednym następstwie tych wypraw dla Europy Zachodniej i dla Bizancjum.

A. Dla Europy Zachodniej

B. Dla Bizancjum

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność uogólniania, napisania generalnego wniosku i przedstawienia różnorodnych następstw krucjat dla dwóch kręgów cywilizacji europejskiej.
Model odpowiedzi	Dla Europy Zachodniej zdający może wskazać jedno spośród podanych następstw: ▪ pogłębienie znajomości Lewantu w Europie (i poszerzenie horyzontu geograficznego średniowiecznej Europy) ▪ rozwój kontaktów handlowych ze Wschodem (rozwój miast włoskich i ich hegemonia w handlu śródziemnomorskim) ▪ pogłębienie rozłamu między wschodnim a zachodnim chrześcijaństwem (na płaszczyźnie kościelnej i politycznej) ▪ pozbawienie Europy ochrony przed przyszłą ekspansją turecką (w wyniku osłabienia Bizancjum) ▪ wpływ kultury arabskiej i bizantyńskiej na kulturę Europy Zachodniej (np. na kulturę dworską czy sztukę miast włoskich w dobie renesansu) ▪ wzmocnienie skuteczności rekonkwisty na Półwyspie Pirenejskim ▪ wzmożenie religijności poddającej się kontroli Kościoła i wymykającej się spod kontroli instytucji kościelnych (rozwój herezji) ▪ wzrost fanatyzmu religijnego i przejawów nietolerancji wobec żydów i muzułmanów ▪ nasilenie tendencji centralistycznych i dążeń do wzmocnienia władzy monarszej (np. we Francji) ▪ powstanie i działalność zakonów rycerskich

	▪ organizowanie krucjat w Europie ▪ wpływ na rozwój gospodarki towarowo-pieniężnej. Dla Bizancjum zdający może wskazać jedno spośród podanych następstw: - osłabienie polityczne Bizancjum w jego konfrontacji ze światem islamu - przejęcie handlu lewantyńskiego z rąk Bizancjum (i Arabów) przez miasta włoskie (hegemonia miast włoskich: Genua, Wenecja) - pogłębienie rozłamu między wschodnim a zachodnim chrześcijaństwem (na płaszczyźnie kościelnej i politycznej – Cesarstwo Łacińskie). Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź
Łatwość	0,25
Komentarz	Zadanie okazało się trudne. Aż 62% piszących nie potrafiło wskazać prawidłowo ani jednego następstwa. Tylko co dziesiąty zdający wskazał na dwa następstwa. W wypowiedziach raziła nieumiejętność sformułowania ogólniejszego wniosku, często wskazywano przypadkowe skutki.

Zadanie 9. (1 pkt)

Poniżej zamieszczono trzy plany miast lokowanych w XIII wieku oraz jeden plan wczesnośredniowiecznego ośrodka osadniczego z XII wieku, podpisz plan tego ośrodka osadniczego z XII w.: XII wiek.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność umieszczenia w czasie przedstawionego obiektu.
Model odpowiedzi	C
Łatwość	0,75
Komentarz	Zadanie było łatwe. Zdający wykazali się znajomością procesu lokacji miast w średniowieczu.

Zadanie 10. (2 pkt)

Na podstawie drzewa genealogicznego rodziny Rozdrażewskich podaj imiona i urzędy dwóch przedstawicieli tego rodu, którzy byli senatorami za panowania Zygmunta III Wazy (1587–1632)

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność wykorzystania informacji zawartych w drzewie genealogicznym i umieszczenia ich w czasie.
Model odpowiedzi	Hieronim biskup włocławski Jan kasztelan poznański Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź
Łatwość	0,43
Komentarz	Zadanie okazało się trudne. Zdający nie potrafili łączyć kilku informacji, mieli problem z prawidłowym określeniem czasu – pomimo podanych dat oraz z pojęciem „senator”. Ponadto nie rozróżniali Włocławka od Wrocławia błędnie przepisując dane ze źródła.

Zadanie 11. (2 pkt)

Wśród wymienionych sześciu wydarzeń wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze i to, które jest ostatnie.

W tabeli obok wydarzenia pierwszego umieść liczbę 1, obok ostatniego – liczbę 6.

A. Ostatnia wojna Polski z zakonem krzyżackim	
B. Pierwszy hold lenny księcia pruskiego złożony królowi Polski	
C. Początek wojny trzynastoletniej Polski z zakonem krzyżackim	
D. Odzyskanie przez Polskę jagiellońską Pomorza Gdańskiego	
E. Sekularyzacja zakonu kawalerów mieczowych w Inflantach	
F. Przeniesienie stolicy zakonu krzyżackiego z Malborka do Królewca	

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność chronologicznego uporządkowania wydarzeń historycznych dotyczących stosunków politycznych nad Bałtykiem od XIII do XVI wieku.
Model odpowiedzi	C – 1; E – 6 Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź
Łatwość	0,44
Komentarz	Zadanie było trudne. Tylko co trzeci zdający potrafił prawidłowo wskazać jedno wydarzenie, a co czwarty obydwie. Zadanie to wykazało braki w opanowaniu faktografii.

Zadanie 12. (3 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane informacje są prawdziwe, czy fałszywe.

W tabeli w kolejnych rubrykach (A, B, C) dopisz obok podanych informacji: *prawda, fałsz*.

A. „Konfederacja warszawska” to akt gwarantujący równouprawnienie szlachty dysydenckiej ze szlachtą katolicką w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.	
B. Rekonkwista to określenie kolonizacji Nowego Świata dokonanej pod koniec XIV i w XV w. przez Hiszpanów i Portugalczyków.	
C. W Rzeczypospolitej Obojga Narodów nazywano unitami tych, którzy przyjęli unię Kościoła prawosławnego z Kościołem katolickim, a dyzunitami tych, którzy tę unię odrzucili i pozostali przy prawosławiu.	

Badana czynność	Sprawdzano umiejętność rozumienia podstawowych pojęć historycznych w podanych zdaniach w odniesieniu do epoki nowożytnej.
Model odpowiedzi	A – prawda; B – fałsz; C – prawda Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,66
Komentarz	Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Większość piszących uzyskiwała za wykonanie tego zadania dwa punkty.

Zadanie 13. (1 pkt)

Przeczytaj fragment listu cara Iwana IV Groźnego (1547-1584) do królowej Anglii Elżbiety I (1558-1603) i podaj, która instytucja polityczna ówczesnej Anglii kryje się pod określeniem: „inni ludzie rządzą, i to lud kupiecki”.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało znajomość pojęć.
Model odpowiedzi	parlament (Izba Gmin)
Łatwość	0,43
Komentarz	Zadanie okazało się trudne. Wyraźnie oddzielało zdających posiadających wiedzę od tych, którzy udzielali przypadkowych, często absurdalnych odpowiedzi.

Zadanie 14. (1 pkt)

Poniższa mapa ilustruje plany rozbioru Rzeczypospolitej. Podkreśl właściwą odpowiedź.

Przedstawiony na mapie projekt rozbioru Rzeczypospolitej zrodził się podczas

- powstania Chmielnickiego.
- potopu szwedzkiego.
- wielkiej wojny północnej.
- wojny siedmioletniej.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność analizy treści mapy i identyfikacji wydarzenia historycznego.
Model odpowiedzi	b)
Łatwość	0,51
Komentarz	Zadanie okazało się umiarkowanie trudne.

Zadanie 15. (1 pkt)

Zamieszczone poniżej cztery rysunki obrazują przemiany w historii ubioru w Europie. Przyporządkuj tym rysunkom właściwe podpisy, umieszczając odpowiednie liczby w wy kropkowanych miejscach pod rysunkami.

- Ubiór z XV stulecia
- Tradycyjny polski ubiór szlachecki (XVII stulecie)
- Ubiór dworski z czasów Ludwika XIV (koniec XVII stulecia)
- Ubiór z lat 40. XIX stulecia (Francja czasów monarchii lipcowej)
- Ubiór z lat 30. XX stulecia

Badana czynność	Zadanie sprawdzało znajomość cech charakterystycznych dla danej epoki poprzez to, że zdający rozpoznawał kostiumy typowe dla określonych epok analizując materiał ikonograficzny.
Model odpowiedzi	A – 5; B – 3; C – 4; D – 1 Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,84
Komentarz	Zadanie było łatwe. Zdający nie mieli problemu z odpowiednim przyporządkowaniem ubiorów.

Zadanie 16. (3 pkt)

W okresie panowania w Polsce Augusta III Sasa na tronie rosyjskim zasiadało pięciu władców. Wypisz imiona co najmniej trzech.

Badana czynność	Kolejne zadanie polegające na wyszukaniu informacji z drzewa genealogicznego.
Model odpowiedzi	Anna; Iwan VI lub [regentka Anna]; Elżbieta; Piotr III; Katarzyna II; (<u>uwaga</u> : w przypadku Iwana VI, Piotra III, Katarzyny II niezbędne są właściwe oznaczenia cyfrowe [sygnatury] – brak tych oznaczeń uniemożliwia zaliczenie odpowiedzi). Punktacja: za wskazanie <u>trzech</u> władców 3 punkty po 1 pkt za każdego władcę.
Łatwość	0,52
Komentarz	Zadanie okazało się umiarkowanie trudne, jednak co trzeci zdający nie potrafił wskazać poprawnie ani jednego władcy, a tylko co piąty wskazał jednego. Zadanie ujawniło wielkie braki w faktografii i umiejętności łączenia różnych informacji.

Zadanie 17. (2 pkt)

Poniższa mapa przedstawia rozwój terytorialny państwa brandenbursko-pruskiego w latach 1648-1795, który dokonał się kosztem innych państw. Podaj co najmniej dwa z nich.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność analizy treści mapy i wskazania skutków wydarzeń.
Model odpowiedzi	Rzeczpospolita Obojga Narodów (Polska), Austria (monarchia habsburska), Szwecja Punktacja: za wskazanie <u>dwóch</u> państw 2 punkty – po 1 pkt za każde państwo.
Łatwość	0,55
Komentarz	Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Piszący mieli problem z prawidłowym nazwaniem państw wskazanych na mapie.

Zadanie 18. (3 pkt)

Podaj nazwy trzech międzynarodowych traktatów (układów), które zdecydowały o zmianach politycznych (zmianach granic) przedstawionych na poniższej mapie.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność analizowania mapy i wskazania przyczyn (podanie wydarzenia) zmian terytorialnych przedstawionych na niej.
Model odpowiedzi	1. 1807 – traktat (pokój, układ) w Tylży 2. 1919 – traktat (pokój) wersalski 3. 1945 – układ poczdamski (ustalenia, konferencja w Poczdamie) dopuszcza się operowanie nazwami miejsc: Tylża, Wersal, Poczdam Punktacja: za każdy wskazany traktat (układ) po 1 punkcie.
Łatwość	0,37

Komentarz	Zadanie okazało się trudne. Tylko 9% zdających wskazało poprawnie trzy wydarzenia, a co trzeci zdający wskazał dwa. Najwięcej problemów sprawiało rozpoznanie układu poczdamskiego.
-----------	---

Zadanie 19. (4 pkt)

Poniżej zamieszczono cztery rysunki różnych wizerunków polskiego godła. Przyporządkuj tym wizerunkom właściwe opisy, umieszczając odpowiednie liczby w wykropkowanych miejscach pod rysunkami.

1. Orzeł Przemysła II
2. Godło państwowe z czasów ostatniego Jagiellona
3. Godło Księstwa Warszawskiego
4. Godło z okresu powstania styczniowego
5. Godło Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Badana czynność	Zadanie sprawdza umiejętność rozpoznania cech charakterystycznych różnych epok poprzez rozpoznanie godeł różnych państwowości polskich i analizę treści heraldycznych.
Model odpowiedzi	A – 4; B – 3; C – 2; D – 1 Punktacja: po 1 punkcie za każde prawidłowe wskazanie.
Łatwość	0,48
Komentarz	Zadanie okazało się trudne. Większość zdających potrafiło wskazać dwie epoki. Tylko co piąty wskazał wszystkie.

Zadanie 20. (2 pkt)

Oto fragmenty haseł charakteryzujących wybrane polskie konstytucje. Podaj nazwy tych konstytucji lub daty (roczne) ich uchwalenia bądź nadania, wpisując te informacje w odpowiednich rubrykach tabeli (A, B, C, D) obok cytowanych tekstów.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność uogólnienia informacji po rozpoznaniu fragmentów polskich konstytucji i umieszczenia jej w odpowiednim okresie (podania nazwy lub daty).
Model odpowiedzi	A – 1815 (lub konstytucja Królestwa Polskiego) B – 1807 (lub konstytucja Księstwa Warszawskiego) C – 1935 (lub konstytucja kwietniowa) D – 1921 (lub konstytucja marcowa) Punktacja: po 1 punkcie za każde prawidłowe wskazanie.
Łatwość	0,34
Komentarz	Zadanie okazało się trudne. Zdający mieli problem zarówno ze wskazaniem nazwy właściwej konstytucji, jak i podaniem poprawnej daty.

Zadanie 21. (3 pkt)

Przeczytaj fragment tekstu pochodzący ze strony internetowej www.suwalszczyzna.pl i odpowiedz na pytania.

1. Podaj, które decyzje władz pruskich skłoniły Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, ministra skarbu Królestwa Polskiego, do budowy Kanału Augustowskiego.

- Wyjaśnij, jaką rolę w realizacji zamierzeń Druckiego-Lubeckiego miała odegrać budowa Kanału Augustowskiego.
- Podaj, przez jakie ówczesne terytoria państwowe miało przebiegać to połączenie wodne.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność wyjaśniania zjawisk opisanych w źródle poprzez sformułowanie celów, oceny i jej uzasadnienie.
Model odpowiedzi	Polityka celna władz pruskich. - Była to próba skierowania eksportu (wywozu towarów) z Królestwa Polskiego inną drogą (wodną do Bałtyku). - Przez terytorium Rosji (może również wskazać Królestwo Polskie i Rosję). Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,43
Komentarz	Tylko co dziesiąty zdający uzyskał komplet punktów. Piszący mieli problemy z wykonaniem zadania, gdyż zawierało ono kilka poziomów trudności. W przypadku pierwszego polecenia piszący najczęściej pomijali wskazanie decyzji władz pruskich, lub źle przytaczali źródło. W odniesieniu do drugiego ujawnił się brak umiejętności uogólniania a przy trzecim poleceniu widać było brak znajomości mapy Europy w XIX w.

Zadanie 22. (2 pkt)

Przeczytaj tekst włoskiego historyka Benedetto Croce i odpowiedz na dwa pytania (A, B):

- W tekście mówi się o **państwie usuniętym ze związku państw niemieckich**. Podaj, jak w literaturze historycznej nazywa się państwo, o którym tu mowa.
- W tekście wspomniane jest państwo, które choć nowe, jeśli chodzi o tradycję i znaczenie, utworzyło jednak cesarstwo niemieckie. Podaj, jak w literaturze historycznej nazywa się państwo, o którym tu mowa.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało znajomość faktów.
Model odpowiedzi	Austria (monarchia Habsburgów [habsburska], Cesarstwo Austriackie) Prusy (Królestwo Prus, Królestwo Pruskie) Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,31
Komentarz	Zadanie okazało się trudne. Prawie 60% zdających nie potrafiła uzyskać ani jednego punktu. Komplet punktów zdobył co piąty zdający. Okazało się, że problem zjednoczenia Niemiec w XIX wieku jest w praktyce prawie nieznanym.

Zadanie 23. (4 pkt)

W podanym zestawie zamieszczono reprodukcje znanych dzieł sztuki odnoszące się do polskich walk o niepodległość. Przyporządkuj tym reprodukcjom właściwe opisy, umieszczając odpowiednie liczby w wykropkowanych miejscach.

1. Scena z powstania kościuszkowskiego
2. Scena z okresu napoleońskiego
3. Scena z powstania listopadowego
4. Scena z walk w okresie Wiosny Ludów
5. Scena z powstania styczniowego

Badana czynność	Zadanie sprawdza znajomość faktografii poprzez umiejętność rozpoznania cech charakterystycznych różnych powstań narodowych przedstawionych na reprodukcjach.
Model odpowiedzi	A – 5; B – 3; C – 2; D – 1 Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,69
Komentarz	Zadanie okazało się umiarkowanie trudne, ale najłatwiejsze z tego typu zadań. Prawie 40% zdających poprawnie wskazało wszystkie powstania.

Zadanie 24. (4 pkt)

Poniżej zamieszczono dwa rysunki. Pierwszy (A.) odnosi się do sytuacji w Rosji tuż przed rewolucją 1905 r. Drugi (B.) odnosi się do sytuacji we Francji u progu rewolucji 1789 r.

Wskaż podobieństwa w treści obu rysunków. Swoje wnioski zapisz w czterech punktach.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność analizy dwóch źródeł, porównania informacji w nich zawartych, sformułowania wniosków, uogólnienia.
Model odpowiedzi	Zdający może wskazać spośród poniższych propozycji: 1. opisują hierarchię społeczną (stratyfikację społeczną, drabinę społeczną [piramidę], strukturę warstwową, [stanową, klasową] społeczeństw francuskiego i rosyjskiego) 2. zawierają krytykę stosunków społecznych (mogą być odczytywane jako wezwanie do zmiany stosunków społecznych) 3. (dychotomiczna wizja stosunków społecznych) podział społeczeństwa na warstwy [stany, klasy] <u>wyzyskujące</u> [„próżniacze”] i <u>wyzyskiwane</u> 4. wskazują na ucisk warstwy [klasy] najniższej 5. wskazują na wyzysk warstwy [klasy] najniższej, (warstwa, [stan, klasa] najniższa utrzymuje warstwy wyższe), ciężar utrzymania warstw [stanów, klas] wyższych spoczywa na barkach warstwy najniższej 6. kondycja warstwy [stanu, klasy] najniższej jest u kresu wyczerpania i grozi załamaniem się życia społecznego [rewolucją] 7. wśród warstw [stanów, klas] wyższych znajduje się kler (<u>duchowieństwo</u>), [zdający może również wskazać warstwę (stan, grupę, kastę) urzędniczą – pochodzenia szlacheckiego] 8. oba rysunki zawierają treści satyryczne (rysunek dotyczący społeczeństwa francuskiego jest nawet karykaturą).

	Punktacja: za każdy poprawnie sformułowany wniosek po 1 punkcie
Łatwość	0,54
Komentarz	Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Najczęściej wskazywano dwa poprawne wnioski. Komplet punktów uzyskał tylko co dziesiąty zdający. Wielki problem stanowiło poprawne – merytoryczne i stylistyczne – sformułowanie wniosku. Raziła nieporadność językowa.

Zadanie 25. (6 pkt)

Odpowiedz na trzy pytania (A, B, C).

- A. Na podstawie źródeł 1. oraz 2. podaj nazwy trzech linii kolejowych, które istniały w Królestwie Polskim w 1862 r.
- B. Na podstawie źródeł 3. oraz 4. wyjaśnij, czy teza zawarta w źródle 3. znajduje potwierdzenie w źródle 4. Swój sąd uzasadnij.
- C. Na podstawie źródeł 4. i 5. podaj jeden zasadniczy cel, który realizowano w latach 1921-1939, dostosowując sieć kolejową do potrzeb odrodzonej Rzeczypospolitej.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność wyszukania informacji (A), porównania informacji i krytyki załączonych źródeł w celu oceny zamieszczonej tezy i uzasadnienia własnego wniosku (B i C).
Model odpowiedzi	A. kolej warszawsko-wiedeńska (wiedeńska) kolej warszawsko-petersburska (petersburska) kolej warszawsko-bydgoska (bydgoska) Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź. B. - Tak. – Stan linii kolejowych w Królestwie Polskim potwierdza tezę (rozbudowa sieci kolejowej w Królestwie Polskim ograniczona była względami strategicznymi państwa rosyjskiego). Punktacja: 2 pkt – (po 1 pkt za odpowiedź i za uzasadnienie) C. Celem było: – usprawnienie (stworzenie) połączenia kolejowego między Śląskiem (Górny Śląsk) a portem morskim w Gdyni (Gdynią) (<u>uwaga:</u> wskazanie Gdańska jest błędne) – usprawnienie połączeń kolejowych między dawnymi zaborami (np.: między Królestwem Polskim a zaborem pruskim, między Galicją a Królestwem Polskim). Punktacja: 1 pkt – (za podanie jednego celu)
Łatwość	A – 0,73 B- 0,52 C- 0-25
Komentarz	Stopień trudności zadania okazał się bardzo zróżnicowany. Zdający nie mieli problemów z wyszukaniem informacji (A). W poleceniu drugim (B) potrafili jeszcze wskazać czy przedstawiona teza jest właściwa, ale nie potrafili tego uzasadnić – tylko co trzeci zdający uzyskał tutaj komplet punktów. Zaskakujący wynik przyniosło polecenie C. Tylko co czwarty zdający potrafił prawidłowo określić cel, czyli wykazać się umiejętnością uogólnienia, syntezy podanych informacji.

Zadanie 26. (2 pkt)

Posługując się przytoczonymi w tabeli danymi, odpowiedz na dwa pytania. (A, B)

- A. Wymień dwa działy zajęć, których udział procentowy w ogólnym zatrudnieniu w Warszawie w roku 1921 był największy.
- B. Określ, jak w latach 1869-1921 zmieniał się udział procentowy zatrudnionych w dziale „służba domowa i usługi osobiste” w stosunku do ogółu czynnych zawodowo w Warszawie.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność analizy materiału statystycznego w celu wskazania zachodzących zmian.
Model odpowiedzi	A – Dla roku 1921: przemysł i rzemiosło oraz handel i banki. B – Istota odpowiedzi sprowadza się do uchwycenia tendencji spadkowej. [Zdający może ją przedstawić w różnej formie: przytaczając dane roczne - w 1869 – 28,2% - (drugie miejsce na liście działów zajęć), w 1882 – 22,1% - (drugie miejsce), w 1897 – 19,6 % - (drugie miejsce), w 1921 – 9,7% - (piąte miejsce na liście działów zajęć), może tylko porównać dane z roku 1921 z danymi z roku 1869 (nastąpił względny – procentowy – spadek zatrudnienia z 28,2 do 9,7%, może to również określić jako trzykrotny spadek zatrudnienia (w przybliżeniu)]. Punktacja: za każdy poprawnie sformułowany wniosek po 1 punkcie
Łatwość	0,92
Komentarz	Zadanie okazało się bardzo łatwe, zdający nie mieli problemów z jego rozwiązaniem.

Zadanie 27. (3 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane informacje są prawdziwe, czy fałszywe.

W tabeli w kolejnych rubrykach (A, B, C) dopisz obok podanych informacji: *prawda, fałsz*.

A. W XIX-wiecznej Europie nastąpiło upowszechnienie uprawy ziemniaków.	
B. Trójprzymierze to sojusz powstały na początku XX wieku, zwany inaczej ententą.	
C. Pod koniec pierwszej wojny światowej Petersburg został przemianowany na Leningrad.	

Badana czynność	Sprawdzano umiejętność rozumienia podstawowych pojęć historycznych w podanych zdaniach w odniesieniu do epoki najnowszej.
Model odpowiedzi	A – prawda; B – fałsz; C – prawda Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,50
Komentarz	Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Piszący mieli problemy z prawidłowym rozwiązaniem zadania z powodu braku wiedzy.

Zadanie 28. (2 pkt)

Odpowiedz, z którego roku pochodzi zamieszczony poniżej plakat. Podkreśl odpowiednią datę. Następnie nazwij postaci przedstawione na tym plakacie i wyjaśnij powody, dla których autorzy tego plakatu umieścili na nim właśnie te dwie postaci.

A. Plakat ten powstał w roku

- a. 1938.
- b. 1939.
- c. 1940.
- d. 1941.

B. Postaci przedstawione na plakacie to:

C. Wyjaśnienie odnoszące się do zamieszczonych na plakacie dwóch postaci.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność analizy źródła ikonograficznego i sformułowania własnej oceny.
Model odpowiedzi	A d B Na plakacie znaleźli się: Napoleon (Napoleon I, Bonaparte) i Adolf Hitler (Hitler). Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź. C Plakat pochodzi z okresu II wojny światowej, powstał po ataku Hitlera na ZSRR (<u>stąd postać Hitlera</u>); zawiera też czytelną aluzję do pierwszej wojny ojczyznianej (1812 r. – wyprawy Napoleona I na Rosję i jego klęski – <u>stąd postać Napoleona Bonaparte</u>, dlatego też napoleońskie nakrycie głowy u Hitlera). Plakat zawiera propagandowe przesłanie, które sprowadza się do hasła: „przegrał Napoleon, przegra i Hitler”. W przypadku A. Hitlera uznaje się tylko interpretację, zapowiadającą klęskę (plakat z 1941 r.). Punktacja: po 1 punkcie za poprawne wyjaśnienie odnoszące się do każdej z postaci
Łatwość	A- 0,62, B-0,77, C-0,28
Komentarz	Zadanie miało zróżnicowany stopień trudności. Najłatwiejszą czynnością okazało się wskazanie osób przedstawionych na plakacie (B). Większe problemy budziło określenie czasu powstania plakatu (A). Największą trudność stanowiła umiejętność sformułowania własnej wypowiedzi (C). 60 % zdających nie potrafiło uzyskać ani jednego punktu, a tylko co piąty potrafił prawidłowo wyjaśnić znaczenie plakatu i zamieszczonych na nim postaci.

Zadanie 29. (2 pkt)

W latach 1930-1939 przedsiębiorstwo Gdynia-Ameryka Linie Żeglugowe S.A. obsługiwało przewozy pasażerskie na liniach: północnoatlantyckiej, południowoatlantyckiej i palestyńskiej. Podaj najważniejsze przyczyny tego, że przedsiębiorstwo Gdynia-Ameryka Linie Żeglugowe S.A. koncentrowało się w latach 1930-39 na przewozach pasażerskich na tych liniach.

A. Wyjaśnienie dla linii północnoatlantyckiej Gdynia-Nowy Jork i dla linii południowoatlantyckiej Gdynia-Rio de Janeiro-Buenos Aires

B. Wyjaśnienie dla linii palestyńskiej Konstanca-Hajfa

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność sformułowania własnej oceny.
Model odpowiedzi	A Obsługa emigracji zarobkowej (rodzin emigrantów) na trasie USA i kraje Ameryki Południowej. B Obsługa połączenia z Palestyną i emigracji Żydów środkowo-europejskich do Palestyny (narastanie antysemityzmu w Europie). Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź.
Łatwość	0,37
Komentarz	Zadanie okazało się trudne. Prawie połowa zdających nie potrafiła sformułować poprawnie ani jednego wniosku i podobnie jak w poprzednim zadaniu tylko co piąty z piszących uzyskał komplet punktów.

Zadanie 30. (2 pkt)

Posługując się przytoczonymi w tabeli danymi, odpowiedz na dwa pytania. (A, B)

- A. W tabeli liczba ludności wyznania mojżeszowego, w każdym z miast, jest większa od liczby ludności deklarującej język żydowski jako ojczysty. Wyjaśnij, o czym świadczą te różnice.
- B. Sformułuj wniosek wynikający z porównania danych dotyczących liczby ludności deklarującej język polski jako ojczysty z liczbą ludności deklarującej wyznanie rzymsko-katolickie obrządku łacińskiego.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność sformułowania oceny i wniosków, które odnoszą się do istoty zjawiska przedstawionego przy pomocy danych statystycznych.
Model odpowiedzi	A W Polsce judaizm był religią Żydów. Powyższe różnice liczbowe świadczą, że część wyznawców tej religii za swój język ojczysty uznała inny niż żydowski, co jest dowodem ich asymilacji do innych środowisk – głównie polskiego. B W każdym z miast liczba ludności wyznania rzymskokatolickiego jest mniejsza od liczby ludności deklarującej język polski jako ojczysty. (Wyznawcami rzymskiego katolicyzmu w Polsce byli nie tylko ci, którzy deklarowali język polski jako ojczysty). Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź
Łatwość	0,40
Komentarz	Zadanie okazało się trudne. Zdający mieli problem ze wskazaniem procesu asymilacji. Stosunkowo łatwiej rozwiązywali polecenie B, chociaż sformułowania wniosków były często nieporadne.

Zadanie 31. (2 pkt)

Wśród wymienionych sześciu wydarzeń wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze i to, które jest ostatnie.

W tabeli obok wydarzenia pierwszego umieść liczbę 1, obok ostatniego – liczbę 6.

A. Podpisanie układu Sikorski-Majski		
B. Zerwanie przez Stalina stosunków dyplomatycznych z polskim rządem na emigracji		
C. Proces przywódców Polskiego Państwa Podziemnego (proces szesnastu)		
D. Wybuch powstania warszawskiego		
E. Konferencja w Jałcie		
F. Utworzenie Armii Polskiej w ZSRR (pod dowództwem gen. Władysława Andersa)		
Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność chronologicznego uporządkowania wydarzeń w odniesieniu do historii najnowszej.	
Model odpowiedzi	A – 1 C – 6 Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź	
Łatwość	0,51	
Komentarz	Zadanie było umiarkowanie trudne. Większość zdających potrafiła wskazać tylko jedno wydarzenie, a tylko co trzeci piszący prawidłowo rozwiązał całe zadanie.	

Zadanie 32. (3 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane informacje są prawdziwe, czy fałszywe.

W tabeli w kolejnych rubrykach (A, B, C) dopisz obok podanych informacji: *prawda, fałsz*.

A. Program reform prezydenta USA Franklina D. Roosevelta (Nowy Ład, New Deal) zakładał skrajny liberalizm gospodarczy.		
B. NEP (Nowa Ekonomiczna Polityka, Nowaja Ekonomiczeskaja Politika) to polityka gospodarcza Rosji radzieckiej (sowieckiej) wprowadzająca elementy gospodarki rynkowej.		
C. Plantacyjna gospodarka rolna i niewolnictwo cechowały życie społeczno-gospodarcze tych stanów USA, które po wyborze republikanina Abrahama Lincolna ogłosiły wystąpienie (secesję) z federacji.		
Badana czynność	Sprawdzano umiejętność rozpoznania podstawowych pojęć historycznych w podanych zdaniach tym razem w odniesieniu do epoki najnowszej.	
Model odpowiedzi	A – fałsz; B – prawda; C – prawda Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź	
Łatwość	0,62	
Komentarz	Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Większość piszących uzyskiwała dwa punkty w tym zadaniu.	

Zadanie 33. (3 pkt)

Poniżej zamieszczono trzy fotografie przedstawiające warszawskie tramwaje w pierwszej połowie XX stulecia. Spośród podanych propozycji, przyporządkuj tym fotografiom właściwe podpisy, umieszczając odpowiednie liczby w wykropkowanych miejscach pod tymi fotografiami.

Dla fotografii oznaczonej literą A, przedstawiającej tramwaj przeznaczony tylko dla Niemców:

1. Okupacja niemiecka, Warszawa, wiosna 1915 r.
2. Okupacja niemiecka, Warszawa, czerwiec 1942 r.

Dla fotografii oznaczonej literą B, przedstawiającej tramwaj w dzielnicy żydowskiej:

3. Okupacja niemiecka, Warszawa, czerwiec 1941 r.
4. Okupacja niemiecka, Warszawa, sierpień 1944 r.

Dla fotografii oznaczonej literą C, przedstawiającej tramwaj z dwujęzycznym napisem (rosyjskim i polskim):

1. Warszawa pod zaborem rosyjskim, czerwiec 1914 r.
2. Warszawa pod kontrolą Armii Czerwonej, sierpień 1920 r.

Badana czynność	Zadanie sprawdza umiejętność rozpoznania cech charakterystycznych XX wieku na podstawie materiału ikonograficznego.
Model odpowiedzi	A – 2; B – 3; C – 5 Punktacja: po 1 punkcie za każdą prawidłową odpowiedź
Łatwość	0,73
Komentarz	Zadanie okazało się łatwe.

Zadanie 34. (5 pkt)

Podaj daty roczne wydarzeń z dziejów Polski Ludowej, do których odnoszą się poniższe teksty. Wpisz je w odpowiednich rubrykach tabeli (A, B, C, D, E) obok cytowanych tekstów.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność rozpoznania wydarzeń z dziejów Polski po II wojnie światowej na podstawie załączonych źródeł pisanych.
Model odpowiedzi	A – 1976 (1976-1977); B – 1968; C – 1948; D – 1970; E – 1956
Łatwość	0,21
Komentarz	Zadanie okazało się bardzo trudne. Zdający najczęściej potrafili wskazać tylko jedno wydarzenie. Najpewniej wynikało to z braku wiedzy odnoszącej się do tego okresu.

5. Egzamin maturalny z historii – Arkusz II

5.1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące wyników egzaminu – Arkusz II

Analizie poddano 9239 prac z Arkusza II – standardowego. Pominęto arkusze innych typów ze względu na różnice w treści zadań i w schemacie oceniania oraz arkusze z egzaminu czerwcowego, stąd wynikają różnice w liczbie prac podanych powyżej.

Należy ponadto pamiętać, że analizujemy tutaj wszystkie arkusze drugie tych, którzy zdawali historię jako przedmiot obowiązkowy i tych którzy zdawali historię, jako przedmiot dodatkowy. Tylko 1975 zdających wybrało historię jako przedmiot dodatkowy. Oznacza to, że wśród pozostałych ponad 7 000 prac było wiele takich, które zostały wybrane na zasadzie próby, na wszelki wypadek, w ostatniej chwili. Wydaje się, że ten fakt miał jeszcze większy

wpływ na zaniżenie wyników Arkusza II, niż w przypadku Arkusza I, dlatego wyniki uzyskane z egzaminu z Arkusza II okazały się gorsze i uznano, że arkusz ten był bardzo trudny. Gdyby odrzucić część przypadkowych wyborów to wynik okazałby się wyższy. Można tu dodać, że prawie 9,19 % populacji uzyskało z tego arkusza nie więcej niż 9 punktów.

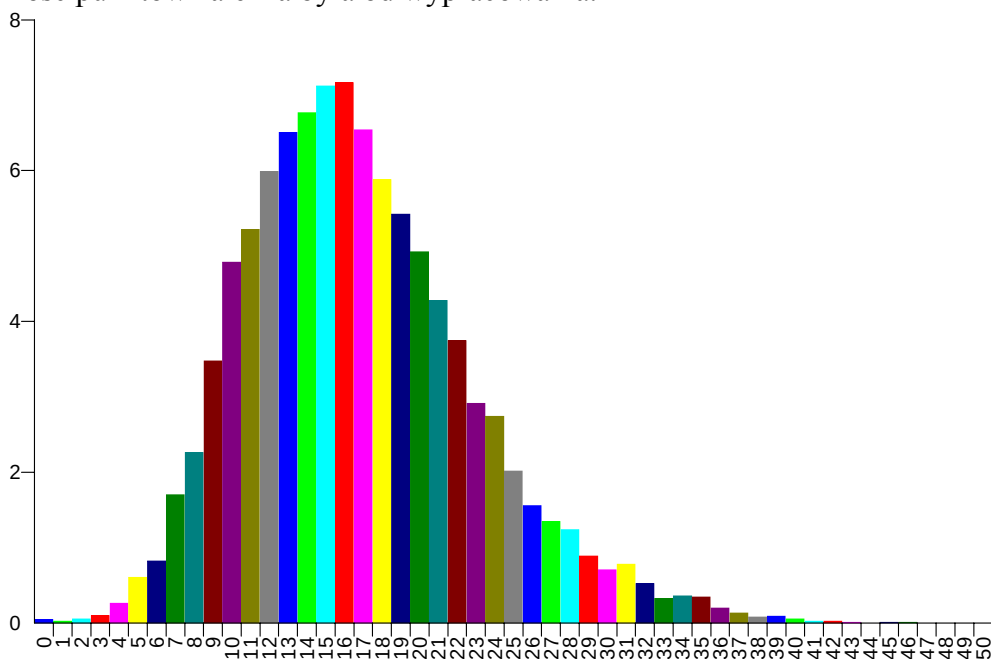
Statystyczny uczeń piszący Arkusz II uzyskał 19 punktów na 50 możliwych (19,38%). Rozstęp wyników punktowych wyniósł 46, czyli obejmował prawie cały przedział skali od 0 do 50 punktów. Środkowy uczeń rozkładu uporządkowanego malejąco uzyskał 16 punktów (mediana). Najczęstszym wynikiem jest 16 punktów.

Poniżej, w tabeli 6 przedstawiono podstawowe dane statystyczne dotyczące wyników matury z historii:

Tabela 6. Podstawowe dane statystyczne Arkusza II z historii

Liczba ocenianych prac	9 239
Łatwość (p)	0,39
Średnia punktów	19,38
Błąd standardowy średniej	6,58
Odchylenie standardowe	8,14
Mediana	16
Dominanta	16
Rozstęp	46
Najwyższy wynik	46
Najniższy wynik	0

Łatwość Arkusza II była niska i wynosiła 0,39 co oznacza, że przygotowany egzamin okazał się trudny. Rzetelność całego arkusza była niska (0,35), co wynikało z faktu, że duża ilość punktów zależna była od wypracowania.

Rysunek 4. Rozkład wyników Arkusza II z historii

Rozkład wyników Arkusza II pokazuje znaczne przesunięcie wyników w kierunku wyników niskich. Wynikało to w znacznej mierze z wyników wypracowań. Średni wynik uzyskany w przypadku tematu I wynosił 4 punkty (na 20 możliwych), a w przypadku tematu drugiego niecałe 2 punkty. Aż 81% wypracowań z obydwu tematów znalazło się w poziomie I – najniższym. Tylko 5% prac zaliczono do III poziomu, a pojedyncze prace znalazły się w poziomie IV – najwyższym.

Opisywany arkusz stawiał wysokie wymagania nie tylko w przypadku wypracowań. Także zadania odnoszące się do analizy źródeł okazały się trudne.

5.2. Podstawowe dane statystyczne dotyczące zadań Arkusza II z historii

Poniżej przedstawiono podstawowe dane statystyczne dotyczące szesnastu zadań arkusza II z historii.

Tabela 7. Zróżnicowanie wskaźnika łatwości (p) zadań o numerach od 35 do 51

łatwość	0-0.19	0.20-0.49	0.50-0.69	0.70-0.89	0.90-1.00
zadania	51	37, 38, 40, 42, 43, 47, 49, 50	36, 39, 41, 48	35, 45, 46	44
	Interpretacja zadania				
	bardzo trudne	trudne	umiarkowanie trudne	łatwe	bardzo łatwe
	Liczba zadań				
	1	8	4	3	1
	Liczba punktów (procent)				
	20	17	8	4	1

Łatwość zadania (p) wynosi 0, gdy żaden uczeń danej populacji nie uzyskał punktu (nie rozwiązał zadania, nie podał poprawnej odpowiedzi, nie spełnił kryterium); $p = 0,25$, gdy w populacji zebrano jedną czwartą punktów możliwych do uzyskania; $p = 0,5$ gdy zebrano połowę. Łatwość równa 1 oznacza, że wszyscy w danej populacji rozwiązali zadanie.

Widzimy, że w prezentowanym arkuszu egzaminacyjnym większość stanowiły zadania bardzo trudne (wypracowanie) i bardzo trudne, za które można było uzyskać łącznie 37 punktów, czyli 74% całości. Za zadania bardzo łatwe i łatwe zdający mógł uzyskać 4 punkty czyli 8% całości. Jeśli nie bralibyśmy pod uwagę wypracowania za zadanie trudne i umiarkowanie trudne zdający uzyskiwałby 83% punktów.

5.3. Charakterystyka zadań egzaminu z historii i odpowiedzi młodzieży –Arkusz II

Poniżej przedstawiamy krótko treść każdego zadania, badaną czynność, model odpowiedzi, łatwość i krótki komentarz, w którym wykorzystano spostrzeżenia egzaminatorów zewnętrznych oceniających prace przesłane do komisji.

na podstawie źródła A

Zadanie 35. (2 pkt)

Wyjaśnij, czym różniła się struktura stanowa Mazowska od struktury stanowej pozostałych dzielnic Korony. Podaj dwie najbardziej istotne różnice. (Nie musisz cytować danych liczbowych.)

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność selekcji informacji i formułowania wniosków na ich podstawie.
Model odpowiedzi	1. Na Mazowszu udział szlachty w ogólnej liczbie ludności był znacznie większy niż w pozostałych dzielnicach Korony (prowincjach) – zdający nie musi cytować danych liczbowych. 2. Na Mazowszu udział mieszczan w ogólnej liczbie ludności był znacznie niższy niż w pozostałych dzielnicach Korony (prowincjach) – zdający nie musi cytować danych liczbowych.
Łatwość	0,80
Komentarz	Zadanie okazało się łatwe. Większość piszących potrafiła wskazać dwie różnice.

na podstawie źródeł B i C

Zadanie 36. (2 pkt)

Wyjaśnij, jakimi intencjami kierowali się autorzy obu dzieł: Bartosz Paprocki, pisząc *Herby rycerstwa polskiego* i Walerian Nekanda Trepka, pisząc *Liber chamorum*.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność krytycznej interpretacji źródła zgodnie z warsztatem historycznym i sformułowania wniosku (wyjaśnienia intencji autorów obu źródeł).
Model odpowiedzi	1. Paprocki: przedstawiając rody szlacheckie (rycerstwo), ukazuje [chce podkreślić] ich zasługi, majątności, starodawne pochodzenie i rozrodzenie. 2. Nekanda Trepka: [wysoko oceniając przywilej przynależności do stanu szlacheckiego] stawia sobie za cel zdemaskować te osoby i rodziny, które bezprawnie wdarły się do stanu szlacheckiego.
Łatwość	0,58
Komentarz	Zadanie było umiarkowanie trudne. Większość piszących wskazała poprawnie intencję jednego autora. Wiele trudności pojawiło się przy interpretacji źródła C.

na podstawie źródła C

Zadanie 37. (1 pkt)

Podaj dwa wyznaczniki szlactwa, które wskazał Nekanda Trepka.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność krytycznej interpretacji źródła zgodnie z warsztatem historycznym i sformułowanie wniosku – wskazanie wyznaczników przynależności do stanu szlacheckiego.
Model odpowiedzi	1. nazwisko szlacheckie (pochodzące najczęściej od nazwy miejscowości – zamieszkiwanej bądź posiadanej) 2. majątek ziemski (ziemia)
Łatwość	0,31
Komentarz	Zadanie było trudne. Zdający mieli problem ze zrozumieniem pojęcia i nie potrafili sformułować poprawnego wniosku. Wydaje się, że część problemów stwarzał tekst N. Treпки, który interpretowali zbyt dosłownie co w prowadziło do błędnych odpowiedzi.

na podstawie źródeł B i C

Zadanie 38. (2 pkt)

Wyjaśnij, czy autorzy obu źródeł reprezentowali ten sam pogląd na temat wartości urodzenia (szlachectwa). Swój sąd uzasadnij.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność porównania stanowisk dwóch autorów i sformułowania wniosku i podania odpowiednich argumentów.
Model odpowiedzi	Tak (obaj autorzy reprezentują ten sam pogląd na temat wartości szlachectwa), choć każdy z nich w odmienny sposób i na różnych zebranych przez siebie materiałach ten pogląd wyraża. Paprocki wymienia szlachetnie urodzonych uwzględniając ogólne zasługi rodów. Nekanda Trepka przekonany o wartości szlachectwa i związanego z nim stanu posiadania pilnie śledzi wszystkich, którzy wkradli się bezprawnie w jego szeregi, konsekwentnie demaskuje „pseudoszlachtę”.
Łatwość	0,22
Komentarz	Zadanie okazało się trudne, jeśli weźmiemy pod uwagę, fakt że 1 punkt otrzymywano za samo stwierdzenie, że obaj autorzy reprezentują ten sam pogląd. Zdający nie potrafili w sposób spójny, poprawny uzasadnić swojego stanowiska. Podawane argumenty były nieporadne. Nie potrafili uogólnić informacji zawartych w źródle ani wykorzystać ich w swojej argumentacji. Niewątpliwie tekst N. Treпки podwyższał poziom trudności.

na podstawie źródła C

Zadanie 39. (3 pkt)

Odpowiedz, czy źródło C jest przydatne do badań nad mobilnością (ruchliwością) społeczną. Swoją odpowiedź uzasadnij, podając dwa argumenty.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność krytycznej analizy źródła z uwzględnieniem zasad badania przeszłości (tutaj: ocenia użyteczność źródła w świetle koncepcji socjologicznych- mobilność społeczeństwa).
Model odpowiedzi	1. Tak , jest przydatne do badań nad mobilnością. 2. Dostarcza przede wszystkim informacji o forsowaniu bariery społecznej (ruchliwość pionowa) – przenikaniu ludzi ze stanów chłopskiego i mieszczańskiego do stanu szlacheckiego. 3. Nekanda Trepka, śledząc niegodne jego zdaniem praktyki, dostarcza sporo wiadomości o przemieszczaniu się (migracjach) tych ludzi po terytorium kraju (ruchliwość w przestrzeni).
Łatwość	0,58
Komentarz	Zadanie było umiarkowanie trudne. Większość piszących potrafiła uzyskać dwa punkty za to zadanie. Tylko 7% uzyskało komplet punktów, czyli potrafiło wskazać i uzasadnić dwa rodzaje ruchliwości społecznej przedstawione w źródle.

na podstawie źródeł B, C, D

Zadanie 40. (4 pkt)

Według współczesnej definicji socjologicznej, społeczeństwo otwarte to takie, w którym awans jednostkowy lub grupowy jest nie tylko w szerokim zakresie możliwy, ale silnie kulturowo oczekiwany i wymagany.

Źródła B, C i D zawierają liczne informacje, które mogą być wykorzystane przy definiowaniu społeczeństwa zamkniętego. Zaproponuj definicję społeczeństwa zamkniętego, uwzględniając wszystkie elementy zawarte w tych źródłach.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność uogólnienia (zdefiniowania pojęcia „społeczeństwo zamknięte”) na podstawie informacji zawartej w kilku źródłach.
Model odpowiedzi	Współczesna socjologia definiuje społeczeństwo zamknięte, jako to, które ogranicza lub całkowicie zamyka możliwość awansu w hierarchiach społecznych. (P. Sztompka, <i>Socjologia. Analiza społeczeństwa</i>, Warszawa 2002, s. 354.) Zdający formułuje definicję na podstawie informacji zawartych w trzech źródłach stąd należy oczekiwać uwzględnienia następujących elementów: 1. społeczeństwo stanowe – silnie zhierarchizowane (o położeniu w strukturze społecznej decyduje urodzenie) 2. istnienie barier społecznych (ograniczenia prawne, różnice majątkowe) 3. niemożliwy (na szerszą skalę) awans międzystanowy (przechodzenie z jednej grupy/stanu [niższej] do drugiej [wyższej]) 4. powszechnie odczuwana wysoka wartość (ranga) szlachectwa.
Łatwość	0,42
Komentarz	Zadanie było trudne. Większość zdających potrafiło wskazać dwa elementy. Tylko 2% piszących potrafiło wskazać cztery elementy. Dodać sposób formułowania.

na podstawie źródeł E, G

Zadanie 41. (2 pkt)

Wyjaśnij, czy ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego przewidywało awans zbiorowy mieszczaństwa, czy awans indywidualny (jednostkowy), praktykowany w Rzeczypospolitej szlacheckiej przed 1791 r. Nazwij drogę awansu, jaką dawało mieszczaństwu ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność formułowania ocen i posługiwania się terminologią historyczną.
Model odpowiedzi	1. Ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego przewidywało awans indywidualny dla mieszczaństwa. 2. Drogą awansu miała być jedynie nobilitacja.
Łatwość	0,56
Komentarz	Zadanie było umiarkowanie trudne. Na uwagę zasługuje fakt, że zdający mieli problem z zastosowaniem pojęcia nobilitacja.

na podstawie źródła G

Zadanie 42. (1 pkt)

Wyjaśnij, czy zdaniem K. Zienkowskiej ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego naruszyło dotychczasową wartość szlachectwa w życiu społecznym Rzeczypospolitej.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność interpretacji i oceny tekstu historiograficznego i uzasadnienia swojego stanowiska.
Model odpowiedzi	Zdaniem Autorki ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego nie naruszało tej wartości; dzięki temu prawu do stanu szlacheckiego urodzonych można było dostać się nie tylko przez urodzenie, ale drogą nadania szlachectwa za zasługi.
Łatwość	0,46
Komentarz	Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Zdający mieli problemy z interpretacją stanowiska autorki. Najczęściej podawano błędną odpowiedź, że ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego naruszało tę wartość.

na podstawie źródeł E, F, G oraz wiedzy pozaźródłowej

Zadanie 43. (3 pkt)

W ustawodawstwie Sejmu Czteroletniego nadrzędną wartością było urodzenie (szlachectwo) czy posiadanie? Przedstaw swoje stanowisko i argumentację.

Twoje stanowisko (teza):

Argumentacja:

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność samodzielnego sformułowania syntetycznego wniosku, uogólnienia z odpowiednim jego uzasadnieniem.
Model odpowiedzi	Wariant A Teza: Wartością nadrzędną w ustawodawstwie Sejmu Czteroletniego pozostawało urodzenie. Argumentacja: – pełnię praw politycznych posiadała nadal tylko szlachta, co prawda gwarantowało jej pełnię praw urodzenie w połączeniu z posiadaniem (szlachta posesjonacka), a samo urodzenie (szlachectwo) bez wymaganego stanu posiadania nie było wystarczającym warunkiem, by cieszyć się pełnią praw – to jednak posiadanie (cenzus majątkowy) było tylko jednym z warunków na drodze do uzyskania szlachectwa, mieszczanin zyskiwał pełnię praw politycznych w życiu publicznym będąc nobilitowanym (wchodząc w szeregi stanu szlacheckiego, awans mieszczaństwa dokonywał się poprzez uszlachcenie). Wariant B Powyższa kwestia jest przedmiotem dyskusji historyków, historyków prawa i socjologów kultury – jeśliby zdający przedstawił logiczną argumentację, przemawiającą za tezą, iż ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego starało się połączyć, w ówczesnych polskich realiach, te dwa elementy – cenzus urodzenia z cenzusem posiadania – a tym samym trudne staje się, z punktu widzenia zdającego, rozstrzygnięcie, który z nich zyskiwał rangę nadrzędną –

	to należy zdającemu przyznać punktację przewidzianą dla tego zadania (według schematu: teza – 1 pkt i jej argumentacja 0-2 punktów). Wariant jednoznacznie niepoprawny Jeśli zdający stawia tezę, że wartością nadrzędną w tym systemie prawnym było posiadanie – nie otrzymuje punktów za powyższe zadanie.
Łatwość	0,11
Komentarz	Zadanie było bardzo trudne. Zdający nie potrafili sformułować wniosku ani podać odpowiednich argumentów. Co dziesiąty zdający uzyskał 2 punkty, a tylko 3% piszących komplet punktów. Wydaje się, że o trudności zadania zdecydowały: jego treść (sprawy społeczno-ustrojowe), stopień trudności źródła oraz brak umiejętności argumentowania.

na podstawie źródła H

Zadanie 44. (1 pkt)

Podkreśl właściwą odpowiedź.

Ludność chłopska, według źródła H,

- A. posiadała na własność ziemię, którą uprawiała, i cieszyła się wolnością osobistą.
- B. była zależna od władzy miejscowego dziedzica (poddanie osobiste), ale posiadała na własność ziemię, którą uprawiała.
- C. została oczynszowana i nadal nie posiadała ziemi na własność.
- D. cieszyła się wolnością osobistą, ale nie posiadała na własność ziemi, którą uprawiała.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało wiedzę i zrozumienie informacji zawartych w źródle.
Model odpowiedzi	A
Łatwość	0,93
Komentarz	Zadanie było bardzo łatwe.

na podstawie źródła I

Zadanie 45. (1 pkt)

Podkreśl właściwą odpowiedź.

Milutin sugeruje carowi, by

- A. chłopom nadano wolność osobistą, ale bez ich uwłaszczenia.
- B. utrzymano władzę miejscowego dziedzica (poddanie osobiste) i oczynszowano chłopów.
- C. oczynszowano chłopów i zniesiono ich poddaństwo.
- D. nadano chłopom ziemię na własność i zniesiono ich poddaństwo.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało wiedzę i zrozumienie informacji zawartych w źródle.
Model odpowiedzi	D
Łatwość	0,75
Komentarz	Zadanie było łatwe.

na podstawie źródła J

Zadanie 46. (1 pkt)

Podkreśl właściwą odpowiedź.

Charakteryzując polskie społeczeństwo doby przedrozbiorowej i XIX stulecia, Aleksander Hertz użył terminu kasta w znaczeniu warstwy społecznej

- A. zamkniętej, ograniczonej do wyraźnie ustalonego grona ludzi, do którego dostać się można tylko przez urodzenie.
- B. nie różniącej się jednostkowymi i zbiorowymi szansami osiągania cenionych dóbr (bogactwa, władzy, edukacji itp.).
- C. obejmującej osoby o podobnej sytuacji własnościowej (zwłaszcza w zakresie posiadania środków produkcji, czyli kapitału).
- D. nie zróżnicowanej pod względem obyczajów i poziomu życia.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało wiedzę i zrozumienie informacji zawartych w źródle.
Model odpowiedzi	D
Łatwość	0,83
Komentarz	Zadanie było łatwe.

na podstawie źródła K

Zadanie 47. (1 pkt)

Powyższa tabela ilustruje przyrost ludności miejskiej na ziemiach polskich.

Podaj, które dwa miasta w największym stopniu zaważyły na wzroście ludności miejskiej Królestwa Polskiego w latach 1870–1913.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność selekcji informacji ze źródła.
Model odpowiedzi	Warszawa, Łódź
Łatwość	0,34
Komentarz	Zadanie okazało się zaskakująco trudne. Piszący nie potrafili prawidłowo wskazać dwóch miast. Podawali przypadkowe nazwy miast, co świadczy o nieznanym kształcie terytorialnego Królestwa Polskiego oraz braku wiedzy o procesie uprzemysłowienia ziem polskich w XIX wieku.

na podstawie źródła K

Zadanie 48. (1 pkt)

Wyjaśnij, co było przyczyną tak znacznej różnicy w odsetku ludności miejskiej między zaborem pruskim (wraz z Górnym Śląskiem) a Galicją.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność wskazania przyczyn zjawiska historycznego.
Model odpowiedzi	Poziom uprzemysłowienia (polityka gospodarcza Prus (Niemiec) – ziemie polskie pod zaborem pruskim (oraz Górny Śląsk) w porównaniu ze znajdującą się pod austriackim panowaniem Galicją, były lepiej rozwinięte gospodarczo, a tym samym bardziej zurbanizowane niż

	gospodarczo zacofana Galicja, pod panowaniem pruskim była też część Górnego Śląska – ważny okręg wielkoprzemysłowy. Zdający może wskazać zacofanie gospodarcze Galicji jako przyczynę zjawisk.
Łatwość	0,67
Komentarz	Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Zdający potrafili wskazać przyczynę, ale często sformułowania były dość nieudolne.

na podstawie źródła L

Zadanie 49. (1 pkt)

Powyższa tabela ilustruje pochodzenie robotników Warszawy.

Wyjaśnij, dlaczego wśród robotników warszawskich czynnych zawodowo przed 1914 r. urodzeni w latach 50. i 60. XIX wieku w zdecydowanej przewadze pochodzili ze środowiska wiejskiego.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność wyjaśnienia przyczyn zmian w strukturze społecznej.
Model odpowiedzi	Wśród ogółu robotników, których życiorysy zbadała Autorka, grupa starszych wiekiem (pierwsza generacja), to w zdecydowanej przewadze urodzeni poza Warszawą (wieś, małe miasta). Przybyli oni do Warszawy (lub ich rodzice) na fali ruchów migracyjnych w dobie powłaszczeniowej.
Łatwość	0,21
Komentarz	Zadanie było zaskakująco trudne. Tylko co piąty zdający potrafił połączyć zmiany wśród robotników warszawskich z procesami uwłaszczenia chłopów na ziemiach polskich.

na podstawie źródła L oraz wiedzy pozaźródłowej

Zadanie 50. (4 pkt)

Podaj cztery przyczyny procesu, który przedstawia schemat brytyjskiego historyka Normana Daviesa.

Badana czynność	Zadanie polegało na umiejętności wskazania przyczyn wskazanego procesu historycznego.
Model odpowiedzi	Zdający powinien wskazać cztery przyczyny spośród podanych: – rewolucja przemysłowa (industrializacja, procesy urbanizacyjne) – likwidacja poddaństwa – uwłaszczenie chłopów (rozpad społeczeństwa stanowego -feudalnego, kapitalizacja gospodarki wiejskiej i stosunków społecznych na wsi) – represyjna polityka państw zaborczych (np. represje caratu wobec drobnej szlachty w okresach powstaniowych, ubożenie szlachty) – polityka gospodarcza państw zaborczych (np. ustalanie granic celnych, które sprzyjały bądź hamowały rozwój: handlu, przemysłu, rolnictwa) – asymilacja i równouprawnienie Żydów.

Łatwość	0,29
Komentarz	Zadanie okazało się trudne. Tylko co piąty piszący uzyskał maksymalnie dwa punkty co wskazuje na brak umiejętności bardziej pogłębionego argumentowania i brak dostatecznej wiedzy. Tylko 1% zdających uzyskał komplet punktów za wykonanie tego zadania.

Zadanie 51. (20 pkt)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

Temat I

Scharakteryzuj przemiany, jakie dokonały się w społeczeństwie polskim od początku XIII do końca XV wieku.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność syntetycznego ukazania przemian – większego procesu historycznego w wybranym obszarze historii.		
Model odpowiedzi	Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów	Pkt	
	<u>I poziom:</u> Zdający poprawnie umieścił temat w czasie i w przestrzeni; podał jedynie kilka informacji świadczących o tym, że zrozumiał temat; podał kilka, nie zawsze uporządkowanych, przyczyn i następstw omawianych zjawisk (omawianego procesu).	1-5	
	<u>II poziom:</u> Zdający poszerzył ujęcie tematu; w porządku chronologicznym przedstawił podstawowe informacje; wykazał się rozumowaniem historycznym – podał niektóre przyczyny i skutki; dostrzegł podstawowe etapy tych przemian i podjął próbę ich omówienia – charakterystyki.	6-10	
	<u>III poziom:</u> Zdający dokonał wyszczególnienia przemian; objął swymi rozważaniami konsekwentnie cały wskazany okres, dokonał trafnej selekcji faktów, które wykorzystał w charakterystyce omawianego procesu; temat przedstawił w ujęciu dynamicznym; dostrzegł najważniejsze etapy i uwzględnił wewnętrzne cezury, zauważył złożoność tych wydarzeń; wykazał się zrozumieniem pojęć niezbędnych do właściwego przedstawienia tematu.	11-15	
	<u>IV poziom:</u> Zdający w pełni scharakteryzował przemiany zachodzące w społeczeństwie polskim od XIII do XV w., egzemplifikując swój wywód starannie dobraną faktografią; odniósł się do wszystkich aspektów tego procesu – dostrzegł kontekst polityczny zachodzących przemian, aspekty społeczne powiązał z gospodarczymi i demograficznymi, dostrzegł przyczyny i wyjaśnił okoliczności zmian, jakie dokonały się w pozycji poszczególnych stanów w XV w., uwzględnił wewnętrzną stratyfikację poszczególnych stanów; sformułował wnioski, ocenił i podsumował, nawiązał do ocen historiografii.	16-20	

Łatwość	0,16
Komentarz	Na ten temat pisało 3 407 zdających. Jak wspomniano przeciętny wynik uzyskany w tym przypadku był wyższy niż w temacie 2 i jest to zgodne z oczekiwaniami. Wypracowanie podejmuje typowy problem omawiany w szkole przy okazji różnych tematów. Jednak uzyskane wyniki niosą duże zaskoczenie. Większość prac – 72% zmieściła się na najniższym poziomie. Tylko 12% prac zakwalifikowano do poziomu II (dotyczy LO). W praktyce omawiano problem chronologicznie i ograniczano się do wybranego stanu lub zjawiska. Nawet jednak w takim przypadku nie było ani jednej pracy, która pokazałaby w sposób pełny przemiany, które doprowadziły do ukształtowania się społeczeństwa stanowego co wydawałoby się rzeczą oczywistą. Zdający nie potrafili określić, o jakim problemie piszą w związku z tym nie potrafili postawić tezy i w odpowiedni sposób jej rozwinąć. Odbiło się to także na chronologicznym ujęciu tematu, gdyż nie wiedzieli jak poprowadzić narrację. Nie wspominam już o celowym, syntetycznym, całościowym ujęciu problemu.

Temat II

Scharakteryzuj przemiany, jakie dokonały się w społeczeństwie polskim w okresie Polski Ludowej.

Badana czynność	Zadanie sprawdzało umiejętność syntetycznego ukazania przemian – większego procesu historycznego w wybranym obszarze historii.	
Model odpowiedzi	Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów poziom I: Zdający poprawnie umieścił temat w czasie i w przestrzeni; podał jedynie kilka informacji świadczących o tym, że zrozumiał temat, bez wskazywania związków między nimi; podał również kilka, nie zawsze uporządkowanych, przykładów przyczyn i następstw omawianego procesu.	1-5
	<u>II poziom:</u> Zdający uwzględnił podstawową faktografię; wykazał się rozumowaniem historycznym – podał niektóre przyczyny i skutki; dostrzegł podstawowe etapy, umieścił je poprawnie w czasie i podjął próbę ich omówienia; w uproszczonej formie przedstawił charakterystykę zachodzących zmian.	6-10
	<u>III poziom:</u> Zdający dokonał trafnej selekcji faktów, scharakteryzował zjawisko w ujęciu dynamicznym, dostrzegł najważniejsze jego etapy i uwzględnił wewnętrzne cezury, podjął próbę powiązania aspektów politycznych z gospodarczymi, kulturowymi i ideologicznymi, odnotowując kontekst międzynarodowy, dostrzegł złożoność procesu, uwzględnił przyczyny i okoliczności załamania się systemu komunistycznego w Polsce, podjął próbę oceny omawianego procesu.	11-15

	<u>IV poziom:</u> Zdający konsekwentnie prześledził kolejne etapy przemian społecznych w okresie 1944 – 1989; wszechstronnie scharakteryzował proces – odniósł się do wszystkich jego aspektów; sformułował wnioski, dokonał własnej oceny i uwzględnił oceny historiografii.	16-20
Łatwość	0,16	
Komentarz	W przypadku tego tematu na wynikach zaważyło „polityczne”, wydarzeniowe podejście do tematu, przez co, 87% prac znalazło się w poziomie I, a co gorsza 32% znalazło się w sytuacji, w której egzaminatorzy musieli uznać, że praca jest nie na temat. Zdający nie potrafili wskazać kontekstu społecznego, często nie podjęli nawet próby odniesienia się do kontekstu społecznego.	

Komentarz do obydwu tematów	Obydwa tematy wypracowań ukazały kilka problemów. Zdający nie mieli świadomości, że bez właściwej konstrukcji – teza, zamierzone cele itp. nie da się odpowiednio zrealizować postawionego zadania. Większość bezrefleksyjnie opisywała wydarzenia, nie bacząc na fakt, że nie dysponuje czasem, ani miejscem do takiego ujęcia tematu. Niepokój budzi strona faktograficzna zadań, która może jednak wynikać ze sposobu wyboru arkusza II (jak wspomniano wyżej): – uzyskane wyniki zdają się świadczyć, że zdający mieli tylko podstawową wiedzę – jeden ciąg chronologiczny, mniej czy bardziej „wyuczony” i nie potrafili wyjść poza ten krąg. – dał się zauważyć brak umiejętności selekcji informacji – brak było prób podejścia do problemów z różnych punktów odniesienia, z różnych obszarów wiedzy historycznej. W sumie obydwie tematy zdają się być sygnałem o bliższe zbadanie problemu stopnia opanowania faktografii, jaki posiadają przystępujący do egzaminu na tym poziomie. Pojawiły się nawet problemy z chronologią. Widzieliśmy zjawisko absolutnego mieszania epok historycznych, omawiania zjawisk i odnoszenia się do wydarzeń niczym nie związanych, a często odległych chronologicznie nie odnoszących się do problemu. Niepokoiki bardzo duża nieporadność zdających w formułowaniu myśli, ukazywaniu związków, ocen itp. Najczęściej są one bardzo proste, sztamkowe a zwłaszcza w temacie drugim ideologiczne, publicystyczne.
-----------------------------	---

6. Podsumowanie

Przedstawiona powyżej analiza zadań arkusza egzaminacyjnego z historii pozwala na wskazanie kilku problemów, które mogą pojawić się w pracy dydaktycznej z młodzieżą. Można je pogrupować w kategorie zgodne z obowiązującymi standardami wymagań egzaminacyjnych.

Standard I: Wiadomości i rozumienie, czyli znajomość faktografii i terminologii historycznej w stopniu umożliwiającym rozumienie przeszłości w odniesieniu do różnych obszarów przeszłości.

Należy uświadomić młodzieży, że arkusz egzaminacyjny dla poziomu podstawowego obejmuje:

- cały zakres chronologiczny nauczania historii w szkole
- wiele dziedzin przeszłości wymienionych w tym standardzie, czyli min.: politykę, kulturę, gospodarkę, ustrój w zakresie dziejów świata, Europy i Polski, oraz
- wymaga znajomości najważniejszych dat, wydarzeń, pojęć, terminów.

Przydatne może okazać się przypomnienie uczniom, że w Informatorze na stronach 19–21 opisano wymagania egzaminacyjne odnoszące się do tego standardu. Sposób zapisu wymagań może ułatwić opanowanie treści, które będą sprawdzane na egzaminie. Wymieniono tam najważniejsze punkty, według których uczący się może kształtować swoje rozumienie historii. Nie bez znaczenia będzie także przypomnienie, że znaczną część informacji, faktów, terminologii znają już z gimnazjum, że powinni odwoływać się do nich. Niektóre zadania można było bowiem rozwiązać na podstawie już dawniej dobytej wiedzy.

Zaproponowane zadania ujawniły kilka prawidłowości. Piszący nie mieli problemu ze wskazaniem przyczyn, skutków wydarzeń, identyfikacją najważniejszych cech okresów historycznych. Największe trudności mieli natomiast:

- z podstawowymi datami,
- ze znajomością i stosowaniem pojęć historycznych właściwie w całym zakresie chronologicznym. Odnosiło się to tak do umiejętności samodzielnego wyjaśnienia znaczenia pojęcia jak i do rozpoznania właściwego pojęcia na podstawie materiałów załączonych do pytania,
- z wiedzą faktograficzną umożliwiającą opisanie różnych dziedzin przeszłości, często była ona zbyt ogólnikowa.

Standard II: Korzystanie z informacji, czyli stosowanie faktografii i terminologii historycznej do wyjaśnienia procesu historycznego.

Zauważamy duże zróżnicowanie umiejętności uczniów, które ujawniało się w różnych zadaniach. Największe problemy sprawiała piszącym:

- umiejętność posługiwania się mapą – piszący nie potrafili wskazać regionów, kształtu terytorialnego państwa, granic,
- umiejętność umieszczenia wydarzeń w czasie – przykładem mogą służyć zadania na uporządkowanie,
- uogólnianie faktów – szczególnie raziła nieumiejętność językowa, nadmierny minimalizm w argumentowaniu, zdawkowość wypowiedzi,
- wyjaśnianie zjawisk,
- wskazywanie cech charakterystycznych – także w tym przypadku, największe problemy mieli piszący z prawidłowym formułowaniem swoich wypowiedzi.

Pojawiała się tutaj niedbałość. Zamiast podać kilka cech, argumentów, itp., jak wynikało z treści zadania często piszący podawał tylko jeden.

Na osobne omówienie zasługuje umiejętność korzystania z różnorodnych źródeł historycznych. Piszący nie mieli problemu z prostą selekcją informacji, wskazaniem odpowiedniej informacji w źródle. Wydaje się, że nie trzeba już poświęcać dużo miejsca na kształtowanie tego elementu na lekcjach historii. Natomiast duże problemy pojawiały się, gdy należało podjąć dokładniejszą analizę, gdy pojawiło się trudniejsze źródło – trudniejszy tekst, mapa itp. Jeśli połączymy to podanymi wyżej umiejętnościami, to wyraźnie zaznacza się tendencja do zdawkowej odpowiedzi. Oznaczać to może niedbałość przy udzielaniu odpowiedzi, ale także brak wiedzy i umiejętności umożliwiających pełniejszą wypowiedź, podanie większej ilości argumentów, czy bardziej pogłębioną analizę źródła. W przyszłości może to grozić obniżeniem ilości punktów. Należy zatem zwrócić większą uwagę na ten problem.

Standard III: Tworzenie informacji, czyli przedstawienie i ocenienie wydarzenia i zjawiska historycznego w formie przejrzystej i logicznej wypowiedzi pisemnej.

Najwięcej trudności ujawniły zadania sprawdzające stopień opanowania tego standardu. Można je podzielić na dwie najważniejsze grupy. Do pierwszej należały trudności z takimi umiejętnościami jak:

- dobieranie argumentów,
- uzasadnianie własnej opinii,
- wskazywanie odpowiednich cech,
- wyszukiwanie wszystkich podanych informacji,
- porównanie wydarzeń,
- selekcjonowanie faktów dla uzasadnienia własnej tezy.

Do drugiej grupy należą problemy związane z konstrukcją własnej wypowiedzi, opinii. Najbardziej raziła nieporadność w skonstruowaniu wypowiedzi, tendencja do zdawkowości, ograniczenie się do jednego argumentu. Piszący nie potrafili często napisać krótkiej wypowiedzi i odpowiednio jej uzasadnić przez podanie kilku argumentów. Tutaj zauważmy także nieporadność językową. Duże problemy rodziło także sformułowanie własnej opinii, zwłaszcza gdy załączone materiały były trochę trudniejsze.

Błędy, których można było uniknąć

Najważniejsze błędy, w wyniku których piszący tracił najwięcej punktów wynikały z:

- niedokładnego czytania poleceń – wówczas odpowiedź była nie na temat, często niepełna, co powodowało utratę punktów, gdyż na przykład zamiast trzech argumentów, piszący umieszczał tylko jeden.
- czytanie tylko części polecenia, bez zwracania uwagi na punktację zamieszczoną przy zadaniu
- niedokładne czytanie materiałów źródłowych, zwłaszcza gdy okazywały się bardziej skomplikowane
- braku dokładności w odpowiedzi na polecenia
- zbytniej skrótości w uzasadnianiu swojej opinii, która powodował, że nie wspierano jej odpowiednimi argumentami pomimo, że była wystarczająca ilość miejsca
- niedokładnym podawaniu imion i nazwisk
- niestarannym pisaniu